

ZIDOV

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRACAJU

PRETPLATA GOD. 100 D. POLUGOD. 50 D.
ČETVRTGOD. 25 D. POJEDINI BROJ 2. D.

Savezno Vijeće za godinu 5685.

~~Savezni Odbor Saveza Cijonista u Kraljevini S. H. S. sazivlje~~

Savezno Vijeće

~~za 18. i 19. oktobra o. g. u Zagreb (Početak 18. oktobra
u 9 sati prije podne.)~~

Dnevni red.

Pozdravni govor predsjednika Saveza Cijonista u Kraljevini S. H. S.
Izbor bilježnika i verifikacionoga Odbora.

Referat o XIV. cijonističkom kongresu i stanju cijonističkog pokreta.

Palestinski referat.

Izvještaj verifikacionoga Odbora i verifikacija mandata.

Izbor komisija (organizacijska, za Keren Hajesod, kulturna, kandidacijska)

Izvještaj sekretara.

Izvještaj nadzornoga odbora.

Generalna debata o izvještajima Saveznog Odbora, K. H. i KKL.

Podjeljenje apsolutorija.

Omladinski i kulturni referat.

Budžetska rasprava.

Promjena pravila.

Zaključci.

Izbori.

Eventualija. * 8/13

Savez Cijonista u Kraljevini S. H. S.

Savezni odbor:

Dr. David Alkalaj v. r.

predsjednik.

Dr. Alfred Singer v. r.

tajnik.

Na ovaj poziv nadovezujemo: ✓

Mjesne organizacije imaju izbore obaviti u vrijeme od 5. do 12. oktobra o. g. u smislu § 11. pravilnika S. C. koji glasi:

»Pravo biranja ima svaki član organizacije bez obzira na spol, koji je navršio 18 godina i uplatio šekel i prinos za Savez. Izabran može biti svaki član organizacije, koji je navršio 24. godinu, redoviti članovi akademskih društava i bez obzira na broj godina, koji je uplatio šekel i prinos Savezu te udovoljio svojoj obvezi prema Keren Hajesodu.«

Svaki izbornik bira toliko delegata, koliko ima da bira mjesna cijonistička organizacija, kojoj pripada.

Na svakih 50 prinosnika za Savez otpada po jedan delegat, a organizacije koje nemaju 50, ali najmanje 20 prinosnika, imaju također pravo da biraju jednoga delegata. Mjesne organizacije s manje od 20 prinosnika biraju delegate zajedno s najbližom mjesnom organizacijom prema naredjenju Saveznog Odbora.

Izbor se obavlja na osnovu jednakog, tajnog i izravnog prava glasa sa glasovnicama i to:

I. Mjesta, koja imaju pravo na jednoga do tri delegata glasuju po principu apsolutnog majoriteta.

II. Mjesta s pravom na više od 3 delegata biraju po proporcionalnom izbornom sistemu. Glasuje se po listinama, koje treba da se najkasnije jedan dan prije izbora potpisane po najmanje 10 osoba, koje imaju aktivno pravo izbora, podnesu odboru mjesne cijonističke organizacije lično ili preporučenim pismom.

O izborni sastavlja se zapisnik, koji se ima dostaviti S. C., a izabranim delegatima izdaje izborni povjerenstvo vjerodajnicu.«

PUTA ZA IZBOR DELEGATA SAVEZNOG VIJEĆA.

Prema proglašu Saveznog Odbora S. C. imaju se izbore za delegate Saveznog Vijeća provesti u vrijeme od 5. do 12. oktobra o. g. Svaka

je mjesna organizacija dužna pravovremeno obavijestiti svoje članove o danu izbora. Obavijest o danu izbora ima da sadrži i mjesto izbora kao i sat od kojega i do kojega će se obavljati izborni čin s primjedbom, da će nakon dovršenog određenog sata moći da vrše izborno pravo samo oni, koji se u tome času nađe u izbornome lokalu. U izbornome lokalu ne smije se voditi izborna agitacija. Izbor provadja svakđe mjesna cijonistička organizacija.

U smislu § 11. pravilnika S. C. imaju se izbiri za delegate Saveznog Vijeća provesti na slijedeći način:

I. Mjesta, koja imaju pravo na izbor od 1—3 delegata, glasaju po principu apsolutnog majoriteta. O izboru ima se sastaviti protokol, koji valja pripisati Savezu Cijonista u Kraljevini S. H. S. najkasnije do 15. oktobra o. g., a izabranim delegatima izdati vjerodajnicu.

II. Mjesta, koja imaju pravo na više od 3 delegata, biraju po proporcionalnom izbornom sistemu.

Glasuje se po listinama. Deset osoba, koje imaju aktivno izborno pravo, predlože odboru mjesne cijonističke organizacije najkasnije jedan dan prije izbora kandidatske listine. Predlaganje listine može da uslijedi lično ili preporučenim pismom.

Listina ima da sadrži toliko imena, koliko delegata otpada na dotično mjesto. Osoba, koja je na prvome mjestu na listini, smatra se nosiocem listine, a osoba, koja je prva potpisala izbornu listinu, smatra se povjerenikom te listine.

Glasovanje je tajno i lično, a glasuje se glasovnicama. Glasovnice imaju biti bijele boje i smiju da sadrže samo ime nosioca listine. Glasovnice treba da se predaju predsjedatelju izbornoga povjerenstva u jednoj neprozirnoj bijeloj kuverti. Glasovnice, koje ne odgovaraju ovim odredbama, su nevaljale.

Predaje li se u jednoj kuverti dvije ili više glasovnica jedne te iste listine, vrijedi to kao jedan glas. Ima li u kuverti glasovnica raznih listina, tad glas ne vrijedi.

Izbor provadja mjesna cijonistička organizacija, koja u izborno povjerenstvo ima pozvati od svake listine po jednoga pouzdanika. Postoji li u jednome mjestu samo jedna listina, smatra se, da je izbor jednoglasno izvršen.

Priznanice za uplatu šekela i za doprinos Savezu Cijonista smatra se kao legitimacija.

Nakon završetka izbora otvaraju se izborne žare i ustanovljuje se rezultat izbora. Proglašenje izbornog rezultata je javno.

O rezultatu izbora ima se sastaviti zapisnik, koji mora da potpišu svi članovi izbornog povjerenstva kao i pouzdanici pojedinih listina. U zapisniku ustanovljuje se, koliko je glasova predano, koliko je od tih glasova bilo valjanih i koliko je glasova dobila pojedina listina. Izborni se protokol ima najkasnije do 15. oktobra o. g. pripisati Savezu Cijonista, a izabranim delegatima izdaje se odmah vjerodajnica.

Broj mandata za pojedine listine ustanovljuje se tako, da se broj ukupno predanih glasova dijeli sa brojem delegata, što ga dotično mjesto ima pravo da bira. Svaka listina dobiva toliko mandata, koliko se puta nalazi količnik u zbroju za tu listinu predanih glasova. Ne budu li tako popunjeni svi mandati, pripadaju ostali mandati onim listinama, na koje otpadaju najveći ostaci.

Osvojt na godinu 5685.

Položaj židovstva u galutu na oko se konsolidira, ier pred očima svijeta ne izbjaju erupcije mržnje i zavisti, koje su neupućenome posmatraču mjerilo za mirni razvoj prilika u raspršenim dijelovima židovskoga naroda. A ipak, ako malo tačnije zavirimo u židovske četvrti Istične Evrope i u velika židovska središta u Srednjoj i Zapadnoj Evropi, ako promotrimo, što se ondje zbiva, te ako malo bolje prisluškujemo onom golemom podzemnom radu, tihom i upornom rovarenju neprijatelja židovstva, tad vidimo, da je svijet promijenio svoj stav i postupak prema židovstvu samo u formi. Stvarno ide se i nadalje za upropasćivanjem židovstva.

Istina je, ekonomsko je stanje u cijelome svijetu vrlo rdjavo, a najteže ga osjeća židovstvo. Velika masa židovskoga naroda na Istru Europe osiromašile su u bukvalnom smislu riječi i židovska dobrotvornost ima opet široko polje djelovanja. Treba se samo sjetiti velikih masa izbjeglica u Poljskoj i Rumunjskoj, koje još danas vise u zraku i zavise potpunoma o dobroj volji vlada u Poljskoj i Rumunjskoj. Ovako bi mogli u prikazu nizati sve istočno-evropske zemlje, u kojima živi pretežita masa židovstva i razvijati slike goleme bijede i nevolje.

U dva se smjera pogoršao opći položaj židovstva: u političkome i gospodarskome. Sigurno je, da ni nakon završetka rata i često naporne očajne borbe židovske reprezentacije nije politički i pravni položaj židovskog pučanstva bio svagdje uredjen onako, kako je to tražilo židovsko pučanstvo i na što bi imali pravo. Ali je ipak sa većinom zemalja stvoren zakon o zaštiti narodnih manjina, koji je i Židovima zagarantovao izvjesna prava, naročito na jezik i školstvo. I nije potrajalj ni 4 do 5 godina, a u praksi sve su više ukinute koncesije, krnjena autonomija, koja je podijeljena. Najočitije se to ispoljilo u postupku litavske vlade, koja je svojevremeno Židovima podijelila potpunu jednakopravnost i šta više stvorila i u vlasti mjesto za zastupnike židovskih interesa. I po malo sve se postepeno uklidaju prava židovskog pučanstva. Ponajprije Sejm ne votira budžet za židovsko ministarstvo, ni za židovsko školstvo, onda se pod izlikom, da će se izraditi novi statut, ukida autonomiju židovskih općina, a osokoljeni ovim uspjehom, traži antisemitska grupa prisilno uvedenje nedjeljnog počinka, što za Židove znači, da moraju dva dana u tjednu imati zatvorene radnje.

Reakcija svagdje diže pobjedonosno svoju glavu i sasvim otvoreno istupa protiv židovstva, jer se ne treba bojati, da će joj vlada praviti neprilike. Tako su u Letskoj na hiljadi obitelji lišene jednom sasvim nasilnom interpretacijom mirovnoga ugovora gradjanskog prava iako mnoge od njih već preko 20 godina stânuju u zemlji. U taj red spadaju naročito i ratne izbjeglice, koje je Rusija, evakuirajući ratni predjel, prebacila u te krajeve. Još je bijedniji položaj izbjeglica iz Sovjetske Rusije, koje ne će vla-

de da primaju, a tko se vraća preko granica natrag u Sovjetsku Rusiju, ima da očekuje smrt.

Najteži je bez sumnje položaj Židova u Sovjetskoj Rusiji. Ne samo zato, što je ekonomski sasvim uništeno i jer su sovjetske vlasti znale prepriječiti da vanjski svijet nešto uradi za poboljšanje gospodarskog stanja židovskoga pučanstva, već i stoga, jer se nesmiljeno proganja sve, što iole samo miriše po židovskome radu. Poznata je žestoka borba protiv hebrejskoga jezika i židovskoga školstva, koje sovjetske vlasti hoće potpuno da unište i herojske borbe naših sumišljenika, koji u potaji uz životne opasnosti ipak vrše svoju nacionalnu dužnost. Velik dio ispaštuje svoje oduševljenje za cijonistički pokret u Sibiriji. Sad se pronosi svijetom plan, da sovjetske vlasti žele kolonizirati Židove na Krimu, pa u tu svrhu vode pregovore s američkim Židovima, koji bi imali materijalno podupirati ovu kolonizaciju. Mi se ovoga pothvata bojimo i držimo, da će biti na štetu židovstva prema onoj: »Timeo Danaos et dona ferentes«.

U Poljskoj je nakon prestanka pogroma započeo gospodarski bojkot protiv Židova, koji je prijetio da uništi mnoge židovske obitelji. Naročito je teško bilo ekonomski pridignuti od pogroma stradale, jer vlada nije htjela za ove bjeđenike ništa uraditi, a kod banaka nije se moglo dobivati kredita. Valjalo je stoga organizirati židovsku samopomoć osnutkom raznih židovskih instituta, koji su tim malotrgovcima i obrtnicima podijelili potrebne zajmove. Ali ne saino klerikalni, reakcijonarni elementi radili su svijesno na ruinu židovskoga pučanstva. I vlada je oduzimanjem koncesija na hiljadi Židova upropastila. Pored toga je vlada sistematski ukidala sve židovske i hebrejske škole i nastojala da prisili Židove da posjete opće škole. Antisemitska grupa u vlasti uspjela je čak da i neki numerus clausus za visoke škole protura. Položaj Židova bivao je sve očajniji i tek okolnost, da je Poljska trebala zajam, koji nije mogla bez židovske pomoći dobiti, sklonula je poljsku vladi, da je sa židovskim zastupstvom na Sejmu, koje je stupilo u tehničku opstrukciju, sklopila utanačenje, prema kojemu će uvažiti židovske zahtjeve u pravnom, kulturnom i gospodarskome pogledu. Budućnost će pokazati, u koliko će se vlada doista držati ovoga utanačenja.

Položaj židovskoga pučanstva u Rumunjskoj nije krenuo na bolje. Naročito je težak položaj Židova u novo pripojenim krajevima, gdje vlada, pored jasnoga slova zakona, koji narodnim manjinama daje pravo na osnutak svojih škola, nastoji prisilno sve romanizirati, ukidajući židovski nastavni jezik. Poznati su izgredi rumunjskih studenata na sveučilištima, jer vlada još nije udovoljila njihovoj želji, da uvede numerus clausus. Liberalna je vlada jedino u pogledu cijonističkoga rada, koji se bez smetnje mirno razvija.

U Bugarskoj, gdje je židovsko pučanstvo uživalo jednakopravnost, nastao je preokret na gore. Židovsko je pučanstvo ucjenjivano po makedonskome komiteju i sve intervencije kod vlade imale su samo taj uspjeh, da je svota smanjena. I oni nesretnici, koji su vjerovali u to, da će ih vlada štiti, platili su životom tu svoju lakomišljenost. I u Grčkoj, gdje su Židovi, koji u pretežitome broju stanuju u Solunu, uživali svoju autonomiju, pogoršao se njihov položaj. Vlada se umiješala u interne židovske agende, a povrh toga izdala je zakon o prisilnom nedjeljnog počinku, koji bi mogao prouzročiti ekonomski ruin za mnoge židovske obitelji.

Ali i u Austriji i u Njemačkoj pogoršao se položaj Židova. U obim zemljama je naročito ojačao bojovni antisemitizam Hakenkreuzera. Nepojmljivo je, da vlada ovakove elemente favorizira, ali u tome još uvijek ne vidimo golemu opasnost, jer znademo, da su to plaćeni elementi i čim će nestati novčane subvencije, nestat će i oduševljenih boraca za očuvanje narodnih prava. Više nas mora zabrinjavati fakat, da su se i u sudstvu uvukle hakenkreuzlerske metode, kako nam to dokazuju brojne osude u kaznenim stvarima u Austriji. Sasvim je pogrešno, kad se preko ovih pojjava hoće šutke prijeći, kao što to čini velik dio židovstva, umjesto da odlučno ustaje na obranu svojih prava. Pa i ondje, gdje već i najnesvijesniji dio židovstva uvidja potrebe organizacije na obranu ugroženih prava židovstva, i ondje nema potrebne slege i snažnoga istupa. Ipak treba zabilježiti osnutak pruskog Saveza židovskih općina, za koji su provedeni ove godine izbori. Izbori vodjeni su u znaku borbe protiv cijonista, pa treba žaliti činjenicu, da se opet izazvala borba u času, gdje su protivštine već bile donekle izgladjene i kad se našlo toliko zajedničkog radnog polja, naročito složnoga rada za Keren Hajesod.

Konačno bi htjeli u ovome pregledu da kažemo još nekoliko riječi o Americi. I to nekadašnje utočište sve više i više zatvara svoja vrata i onemogućuje imigraciju. Sigurno nisu tu odlučni samo ekonomski mandati. Bez sumnje je to upliv antisemitizma, koji sve jače upliviše na javni život Amerike. Njihov Ku-Klux-Klan nastoji svoje djelovanje prenijeti i u Evropu, kako to dokazuje otkriveni tajni Savez Vatrenoga Krsta u Njemačkoj.

I dok se tako sa svih strana svijeta zatvaraju vrata za vječni putnički i patnički narod, dotle se više otvaraju vrata istorijske naše domovine, da prime dječcu, koja se vraćaju, da ponovno izgrade opustošenu zemlju.

*

Golema odgovornost za uspjeh obnovnoga djela u Erec Jisraelu još uvijek isključivo tereti cijonističku organizaciju, koja treba pripraviti ljudski materijal i namaknuti nužna sredstva, koja s razvitkom jišuva neprestano rastu. Prema ovim potrebama udešen je bio i rad cijonističke organizacije. S veseljem konstatujemo,

da izgradnja Palestine sve više postaje centralni problem cijelog židovstva, da sve više zaokuplja i one krugove, koji su dosad stajali po strani. Istorija će zabilježiti neprolazne zasluge dra. Weizmanna, da je u svome radu nastojao privući te krugove, naročito u Americi, ponudivši im ustup u Jewish Agency.

Svi problemi, nabačeni IV. alijom, plan ostvarenja Jewish Agency-a ustupom necijonista, bili su dovoljan materijal za XIV. cijon. kongres, koji se održao u Beču. Borba, što se prije kongresa odigrala u novinstvu, nastavljena je velikom žestinom na samom kongresu, a svršila je pobjedom dra. Weizmanna i njegove politike. Kongres, o kojem na drugom mjestu opširnije pišemo, izvršio je svoj zadatak, iako nije riješio sva sporna pitanja. Bez sumnje će organizatorne reforme doprinijeti jačanju cijonističkih redova i olakšati rad vodstva i pojedinih Saveza, a potpora necijonističkih krugova unaprijedit će razvoj izgradnje Palestine, koji će opet dati jakih i snažnih impulsa radom cijonističke organizacije.

*

U istinu postajemo narod. Teško se priučavamo na sve to i mnogo puta postajemo nezadovoljni. Kao nekoć u puštinji, gdje se ropske duše ne moguše oduševiti za slobodu, koja je bila skopčana s borbama svake vrsti, a najpače i nedostatkom hrane, pa su zaželili i bič nad glavama samo da opet budu pred punim egipatskim loncima, tako se i generacija, kojoj je sudjeno da učestvuje u izgradnji ili svojim očima može da gleda razvitak obnovnog djela uznemiruje, kad nema senzaciju, kad nema velikih i novih fakta, koja može javiti svijetu. A baš ta okolnost, da nemamo velikih momenata, da se nije ništa vanredno dogodilo, dokazom je našega mirnoga i statnoga, a stoga i jedino naravnoga razvoja našega rada u Erec Jisraelu.

Zavirimo li malo bliže u to veliko bitvanje našega narodnoga preporoda, vidjet ćemo mnogo toga, što po istoričarskoj dužnosti treba zabilježiti. I tu odmah mora da konstatiramo jednu velevažnu činjenicu, a to je porast naše imigracije. Ali što naš može sa zadovoljstvom napuniti nije sama činjenica, da je alija od 600 duša mjesечно porasla na 3000, pa da smo i prestigli onaj broj, što ga je nekoć dr. Ruppin označio kao minimum onoga broja, koji je potreban, da u 25 godina dobijemo majoritet u zemlji. Što ovdje treba naročito istaknuti jest fakt, da Palestine danas može da primi toliku imigraciju i da se ta bujica ali je ipak — ma da je došla dosta nepripravna — mogla svrstati u zemlju. Danas, kad čitamo vijesti o broju useljenika u Palestini gotovo se i ne pitamo, kako će se ovi novi elementi svrstati u zemlju. A ipak treba samo da sebi dozovome u pamet dogadjaje iz nedavne prošlosti, a to je pred godinu, dvije. Sa zebnjom smo prisluškivali vijestima iz Erec Jisraela, kad je nastupila jesen, a s njome i neuposlenost, kad je prijetila opasnost, da će i onaj mali broj imigranata, koji je mjesечно došao u zemlju, morati uslijed teških prilika ostaviti zemlju. Sav rad vodstva, a naročito Weizmanna, bio je koncentriran na namicanje sredstava, da se uzmogne održati

ono, što je teškom mukom stvoreno. I danas, pa i nadalje morat ćemo da sve svoje sile posvetimo radu za namicanje sredstava. Ali našemu radu možemo danas mnogo mirnije pristupiti, jer znademo, da sve ono što je dosad uradjeno, već stoji na čvrstom temelju. Jedino će o intenzitetu našega rada zavisiti brži ili sporiji tempo razvoja izgradnje Erec Jisraela.

Ustupili smo u period konsolidacije našeg kolonizatornoga djelovanja. U početku se nas sigurno bolno dojmilo, da se neće stvarati novih točaka u Erecu, već da sav rad ima da posluži jednoj svrsi, da konsolidira sve ono, što je dosad stvoreno, da sve postavi na solidnu ekonomsku bazu, koja će omogućiti rentabilno gospodarstvo i učiniti kolonistu samostalnim i neovsim gospodarom na njegovoj grudi. Znademo, da je to teško i mučno djelo, ali smo svjesni, da ga treba čim prije i čim temeljiti izvršiti da dobijemo čvrsti osnov, na koji ćemo moći da lje graditi. Uspjesi, koji su postignuti, mogu nas zadovoljiti. Pored svega toga, ipak je u zemlji stvoreno i novih kolonija, pa je od interesa zabilježiti prvi pokusaj, da se i hasidski elementi koloniziraju.

I još jedan dogadjaj od zamašne važnosti treba navesti: otvorenje hebrejskog univerziteta u Jeruzolimu. Oduševljenje židovstva bilo je golemo. Kao malo koja prigoda proslavljen je dan otvorenja hebrejskoga univerziteta u cijelome židovstvu, a i nežidovski je svijet učestvovao na doličan način u toj našoj slavi. Prvi put nakon gubitka naše državne samostalnosti okupio je židovski narod zastupnike svih kulturnih država na Maslinovoj gori kao domaćin u svojem vlastitome demu, da učestviju u kulturnoj svečanosti otvorenja prvoga hebrejskoga sveučilišta. Istina, još nemamo pravo ni krova nad glavom, još nismo uredili svoj dom, sve je još u nastajanju, a ipak hoćemo prvo da izgradimo naš kulturni dom, da preko njega postanemo ravnopravni članovi kulturne čovječanske zajednice.

U ovomu letimičnomu pregledu treba da i nekliko riječi kažemo o odnosu arapskoga pučanstva prema južnju. S veseljem moramo konstatirati, da se prilike u Palestini popravljaju. I nije najmanja zasluga Sir Herberta Samuela, da je svojom koncilijskom politikom mnogo doprinjeo poboljšanju odnosa između arapskoga i židovskoga naroda. Koliko je državničke spreme donio u upravu zemlje vidi se i odatle, što mu je uspjelo održati mir u Palestine, kad je sve oko Palestine u vječitom vrijenju. Taj odnos, postati će iz dana u dan bolji. Najviše upliće na bolje razumijevanje oba naroda bez sumnje sam razvoj izgradnje Erec Jisraela, korist, što je ima arapski narod od židovske kolonizacije tako je već danas velika, da arapsko pučanstvo može sa simpatijama svojima da prati razvoj ovoga grandijoznoga pothvata.

Gotovo nečujno tiho izvršena je promjena u vrhovnoj upravi Erec Jisraela. Sir Herbert Samuel ostavio je nakon pet godina službovanja svoje mjesto, a sav Erec Jisrael duboko žali

njegov odlazak. Bilo je vremenea, kad smo drugačije sudili o radu toga velikoga Židova, koji je s mnogo predanosti i ljubavi vršio tu svoju tešku misiju. Danas su svi složni, od krajnjih ljevičara do najkonzervativnijega dijela desnice, da je rad prvoga vrhovnoga komesara bio blagoslov za Palestine i svi imadu samo jednu želju, da se taj muž opet vrat u Erec. Nije svrha ovih redaka da opširno prikazuje rad Herberta Samuela i njegove zasluge. Htjeli smo samo upozoriti na promjenu, koja se dogodila u Erec Jisraelu i u nama samima. Kako bi prije primili ovakovu vijest? Što bi pisali naši listovi i koje bi se sve bojazni izrazile kod onakove promjene, koja je uslijedila bez znanja vodstva cijonističke. Egzekutiv? Danas smo to sve mirno primili, ali ne zato jer smo možda postali apatični prema svemu, već jer smo stekli uvjerenje, da nikakova promjena ni u palestinskoj, ni u engleskoj vladi, ne će više promjeniti englesku politiku na Orientu i da nas ništa ne može i ne smije prijeći u našemu radu. Novi Vrhovni komesar, lord Plumer, jest nama nepoznat čovjek, o kojem se veli, da imade veliko iskustvo i u upravi, a pored toga da će sigurno savjesno shvatiti svoju zadaću t. j. podupiranje izgradnje židovske narodne domovine, jer se inače ne bi prihvatio te zadaće.

*

U nas se prilike nisu znatno promijenile. Država do danas nije donijela zakon o državljanstvu, niti je riješila molbe za opciju, tako da je velik dio naših sunarodnjaka u vrlo neugodnom položaju, jer nije ničiji podanik, što omogućava mnogo šikana prema dotičnim licima. Na žalost u toj stvari nisu intervencije Saveza vjercispovjednih općina imale uspjeha. Tu i tamo je pojedinačno uspio, ali većina još i danas čeka na rješenje svojih molba. Inače se država malo brije za židovske prilike — osim prije izbora — te je prepustala nama samima da rješavamo naša interna pitanja, s iznimkom, da je tu i tamo zatvorila koju židovsku pučku školu. Sad sprema prijedlog zakona o vjerskim zajednicama i njihovim medjusobnim odnošajima kao i predlog zakona o verskoj zajednici Mojsijevaca.

Obima se osjetljivo dira u autonomiju naših općina. Pored toga ima da nas se obdariva svećenicima, da se uvede neka hierarhija, nama sasvim tudja, nepotrebna i nepoželjna. Ne znamo, što su poduzeli Savez vjeroispovjednih općina i Savez rabina da još pravovremeno spriječe, da postane zakonom nešto, što bi s temelja promijenilo strukturu naših općina. I naše nam novinstvo s-žd-ns-va-ef-n-e-va-m-e-p-s-va-ru-za-m-e-m-a-n-j-u, obično da nam zadaje sad krupnije sad sitnije ubode, a naročito je savjesno u prenašanju antijonističkih vijesti. Veseli nas da možemo zabilježiti i ugodnu iznimku. Povodom otvorenja hebrejskoga univerziteta u Jeruzolimu pisalo je cijelo nežidovsko novinstvo naše Kraljevine osim jednih zagrebačkih novina simpatične članke, a mnoge su donijele i ilustracije.

U našem nutarnjo židovskome pokretu možemo konstatirati lijep napredak. Na svečan je način proslavilo cje-

lokupno židovstvo otvorenje hebrejskoga universiteta u Jerusolimu, pa je to sigurno bila najljepša manifestacija jugoslavenskog židovstva za obnovni rad u Erec Jisraelu. Svakog se razvija bujiji i snažniji židovski život, a naročito u našoj omladini, koja je u nas preuzele gotovo sav kulturni rad, a pored toga je živo učestvovala u svim akcijama, napose zauzima vidna mesta u radu za Keren Kajemet. Polako napreduje kulturni rad. U minuloj godini izašle je nekoliko vrlo vrijednih knjiga, dok su druge još u pripravi, pa će se tokom ove godine štampati. I hebrejski jezik sve više dobiva na terenu. Savez Cijonista omogućio je ovećom potporom izdanje hrvatskog prijevoda Rathovog udžbenika, pa će i nadalje nastojati da u sporazumu s omladinom izgradi hebrejske tečajeve u svim većim mjestima. U savezu s time treba naglasiti, da na žalost naše gradjanstvo, koje inače najpripravnije podupire sve što je lijepo i plemenito, ne cijeni u doстатnoj mjeri nastojanje naše omladine i ne pruža joj bezuvjetno nužnu potporu, bez koje će ostati jalov sav naš rad.

U mnogome smo zatajili i nismo izvršili svoju zadaću. Ne samo prema Keren Kajemetu i Keren Hajesodu, već i prema našoj halučkoj farmi, za koju još uvijek nijesmo namaknuli potrebiti kapital za investicije. I tako vučemo iz godine u godinu akciju, koju smo već dano trebali završiti. Možda će ova godina donijeti našim halucim ispunjenje njihovih želja: da budu definitivno naseđeni u Erec Jisraelu.

*

I opet je minula jedna godina puna napora i teškoća. A mi stupajući u novu godinu ne želimo samo da se sjetimo prošlosti, već da svoj pogled upremo u budućnost, kad će kroničari moći da pišu o uspjelom nastajanju raštrkanog naroda da je sve svoje sile znao koncentrirati u izgradnji lijepe i svjetlike budućnosti u Erec Jisraelu.

XIV. Kongres

III.

Bilo je već unaprijed jasno, da se mora računati s oštrim napadajima sa strane radikalne frakcije i grupe Jabotinskoga, napadaji, koji — barem ukoliko se odnose na radikalnu frakciju — nisu bili upereni protiv osobe Weizmanna, već protiv Weizmannova sistema. Naravno, da je nadalje bilo jasno, da se ovim napadajima ipak pogadja osoba dra. Weizmanna — premda su veće ličnosti radikalne frakcije nastojale još tik pred kongresom da ublaže taj neugodni dojam — jer se nije moglo nikako očekivati, da će Weizmann odstupiti od sistema, koji smatra jedino ispravnim, — a isto se tako nije moglo očekivati, da će radikalna frakcija promijeniti protivno svoje duboko uvjerenje.

Prije kongresa uvelike je prevladalo mišljenje, da opozicioni manevri radikalne frakcije ne će imati široku liniju za napadaj, pošto je Weizmann u sjednici Akcijonoga Odbora, koja se održala prije kongresa, prihvatio provizorni karakter proširene Jewish Agency i time usvojio jedan od glavnih zahtjeva opo-

zicije, i ako je u ostalom u svemu ostao kod prijašnje svoje concepcije u tome pitanju. Sviše su velike nade bile stavljene u pomiriljivu izjavu zastupnika radikalne frakcije u sjednici Akcijonoga Odobra, a previdilo se, da ova grupa ima da raščisti s Weizmannom još i druge principijelne diferencije. Mislim na one diferencije, koje sam u uvodnom članku označio krilaticom: »borba o Weizmanna«. Kao što sam spomenuo, radi se tu o pitanju političke taktike naše organizacije protiv onih sila i snaga, s kojima moramo vazda računati pri izgradnji Palestine: pored mandatarne vlasti, Velike Britanije i Liga Naroda, a sigurno ne na zadnjem mjestu i pitanje Arapa.

U tome savezu treba istaknuti, da je radikalna frakcija do samoga kongresa ovo potonje pitanje gotovo sasvim zanemarila u protimbi prema Jabotinskome, koji je s početka položio težište na tu tačku. Na samom kongresu ostao je veliki govor Grünbauma o Jewish Agency-u bez učinka, a zato je tim više uvelika njegova frakcija gore raspravljenu točku u debatu i postavila je s velikom parlamentarnom spretnošću u središte svojih opozicionih akcija u samome kongresu, a isto tako i u komisijama.

Kako su se držale druge grupe kongresa naprava kritici političkih akcija naše Egzekutive odnosno Weizmanna sa strane radikalne i revizionističke grupe i kakav su stav zauzele prema njihovim zahtjevima u toj točki?

Nuždan je jasan odgovor na to pitanje, ako hoćemo da razumijemo nemile pojave kod glasovanja »prvoga« votuma povjerenja za Egzekutivu, u kojem se jedino izrazilo priznanje za vodjenje političkih poslova, a da se usput naročito još istaknuto znamenovanje otvorenja jerusolimskog universiteta.

IV.

Hoćemo li da odgovorimo na to pitanje, tad nam prije svega mora biti jasno — da je — u protimbi prema nastojanjima koja datiraju već od XII. kongresa — sastav takozvanoga »centruma« bio još mnogo manje jednovit, no što prije. Jer dosad imao je centrum, koji se sastoji od delegata pojedinih zemaljskih organizacija, koji ne pripadaju nikakvoj posebnoj federaciji niti frakciji, u glavnome u kardinalnim pitanjima jednovit volju. Zatajivanje toga »centruma« imao je dosad svoj uzrok zapravo u tehničkim poteškoćama da se tehnički vežu pojedine grupe u nešto cjelovitoga, što je omogućilo snažan istup kao što ga imadoše federacije i zasebni Savezi.

Ovaj put je stvar drugačija bila. Ne možda stoga, što bi se unutar centruma koja grupa bitno razlikovala u stavu prema problemima, koji zapravo učiniše sistem Weizmanna objektom borbe, dokle naročito pitanje političke taktike ili da bi možda unutar tih grupa problem Jewish Agency-a onemogućio zajednički složni istup — već je pored nekih manje jasnih detaljnih problema bio tome uzrok onaj po nama već u uvodu spomenuti treći veliki problem ovoga kongresa, naime »borba o socijalnom pitanju«, koji je onemogućio da dodje do intimnijega odnošaja. I tako je došlo do toga,

da na tome kongresu nije ni nominalno došlo do stvaranja radnoga bloka — da ne govorimo o pojedinim disidentima nekih zemaljskih saveza, koji su se prislanjali na radikalnu frakciju ili grupu Jabotinskoga — jer je centrum već eksterni bio grupiran u izolovanu grupu Amerikanaca, u grupu »Et livnot«, koja se poglavito rekrutira iz Poljske i konačno opet takozvani radni blok, u kojem su se pod vodstvom Njemačke i Francuske, ujedinili većinom svi zemaljski savezi.

Ove tri grupe centra, koje nisu bile ipak ujedinjene, glasovale su složno za »prvi« votum povjerenja, dok su samo radikalna frakcija i grupa Jabotinskoga otvoreno i pošteno — prema svojim principima — uskratile svoj votum, i ne bilo nikakove krize povjerenja, da se nije sustegnula od glasovanja frakcija Mizrahi i da nisu obje lijeve frakcije (Hitahdut i ujedinjeni Poale Cijon i Ceire Cijon) isto tako postupale.

I tu počinje ona disonancija, koja je dala cijelom ovome raspoređenju na kongresu onaj neugodni vid. Mizrahi nije za motivaciju, da se susreže od glasovanja iznio ništa principijelnoga, već je motivirao susretanje od glasovanja stalnim zapostavljanjem religioznih zahajtjeva. Bilo bi bez sumnje iskrenije, da je pod tim okolnostima votirao povjerenje Egzekutivi i pri tome u jednoj izjavi tražio respektiranje religije. Njegov postupak može razumjeti, tko je upućen u sistem frakcija na našim kongresima. Na ovu okolnost svratiti ćemo se još pobliže. K tome još dolazi, da se na svakome kongresu mora naći nekakav modus, da se afirmira frakcija — pro domo — možda bi se bolje moral reći »za ulicu«.

To vrijedi naročito za najekstremniju lijevu frakciju, sada sjedinjenog Poale Cijona i Ceire Cijona. One vrše u glavnome pro domo afirmaciju svoje frakcije vazda uskratom votuma povjerenja, dok Mizrahi svaki put traži nov modus i zgodnim iskoriscivanjem izvjesnih oportunističkih momenata, pa ga i nadje. Ovaj put imali su Poale Cijon i Ceire Cijon u pitanju uskrate votuma povjerenja vjerne saveznike u njihovome neposrednome susjedu u ljevici kongresa, kod Hitahduta, koji se barem dosad znao oduprijeti svim parlamentarnim makinacijama. Kod toga treba naročito istaknuti, da obje lijeve stranke imaju više razumijevanja za Weizmannov program od Mizraha. jer Mizrahi je potpuno složan s Weizmannom samo u pitanju Jewish Agency, dok postoje u pitanju vanjske političke taktike veće protivnosti i ako one nisu došle do izražaja u deklaraciji. Čini se što više, da pojedini članovi simpatiziraju sa Jabotinskijem. U protimbi prema njima su ljevičarske partije najoštiri protivnici concepcije Jabotinskoga, te su naročito u stavu prema arapskom pitanju najpozdaniji privrženici dr. Weizmanna.

I tako je nastala ova situacija: protiv Weizmanna glasuju naravno njegov najkonzervativniji protivnik Jabotinski sa tri svoja pristaša, a isto tako već nešto manje konzervativna radikalna frakcija, jedno pet posto kongresnih delegata, koja naročito u arapskom pitanju nema potpuno jasan i jednovit program; od glasovanja ustegnuo se

Mizrahi, premda nije kao što smo već istaknuli ništa stvarnoga iznio da motivira taj svoj korak, ali niti ljevičarske partaje, koje se mora smatrati najpouzdanijim pristašama Weizmannove izvanjske politike.

Iz svega toga slijedi, da sad ljevičarske partaje grozničavo nastoje, da ublaže tu disonanciju novom formulom. I tako su najbolji pristaše Weizmanna provocirali najdelikatniju situaciju na kongresu. Krivnju nosi, ako hoćemo stvar da promotrimo s principijelne strane, sastav centruma.

(Nastavit će se).

Dr. Beno Stein.

Rezultati XIV. kongresa

(Političke smjernice.)

II.

Na svakom se kongresu stvaraju smjernice za budući rad, od kojeg su od naročitog interesa političke smjernice, kojima treba da svjetu dokažemo svoju političku zrelost. I tu treba odmah da nešto istaknemo. Židovski je narod još vrlo mlađ u politici, a što je prema tome i naravno, on još nema dovoljno tradicije, niti one samostalnosti i sigurnosti, bez kojih se svojstava ne može uspješno voditi politika. Prijetj vazda opasnost na našim kongresima, da se političke rezolucije izraduju ignorirajući svaku realnost i zaboravljujući da ostvarenje tih zaključaka ne ovisi samo o našoj volji, već i o faktorima, na koje mi nemamo upliva. Ostvarivanje mnogih zaključaka iziskivalo bi borbu, u kojoj mi ne bi mogli pobijediti. I baš toj okolnosti, da za volju principa zatvorimo oči pred realnim životom i njegovim zahtjevima, imademo da pripišemo neugodni i rdjavi dojam na posljednjim našim kongresima. Treba da shvatimo da je politika umjetnost, da ispravno ocijenimo cilj i sredstva, koja su nam na raspolaganju, i da u zgodnom času iskoristimo sve šanse, koje nam se pružaju. Ne služi svrsi, da se postavljaju postulati, za koje unaprijed znamo, da ih ne ćemo moći ostvariti. I ako smo mi-

ljenja, da treba uvijek iznova podsjetiti na naša medjunarodno zagarantovana prava na narodnu domovinu u Erec Jisraelu i upozoravati, da još ovo ili ono nije ostvareno, ne mislimo time, da vodstvu kao geslo za politički rad preporučamo: tko mnogo traži, mnogo i dobiva.

Treba da steknemo više političkog školovanja i više političke uvidjavnosti. Politička komisija vjerojatno je bila istoga mišljenja i dala tome izražaja u rezoluciji, u kojoj traži, da se izgradi i proširi politički rad i da se za taj rad odgoje sposobne sile.

Promatrajući s toga gledišta zaključke političke komisije XIV. kongresa možemo prije svega konstatirati, da je komisija nastojala, da svoje predloge tako formulisira, da očuva kontinuitet u političkom radu, kako ga je Weizmann započeo i uspješno do danas vodio. I u tim zaključcima vidimo djelomično trzaje partajske borbe, ali ipak ne u tolikoj mjeri, kao u organizatornim i u kolonizacionim zaključcima, u kojima odviše izbjiga sistem koncesija. U protimbi prema ovim posljednjim su i zaključci političke komisije konzervativni i logičniji; uspjelo je što više redakciji, da ih dosta jasno formulisira. Komisija razdijelila je rezolucije u dvije grupe: rezolucije o Jewish Agency-u i ostale političke rezolucije.

Rezolucije o Jewish Agency-u ovlašćuju Egzekutivu, da pristupi sazivu Councila, ako će se javiti osim cijonističkih članova barem 50 članova iz najmanje 6 zemalja. Vjerojatno će biti primljen od opozicije stavljeni dodatak, da međutim zemljama imadu bezuvjetno biti Erec Jisrael, Amerika i Poljska, jer su to bez sumnje najvažniji krugovi za izgradnju Palestine. Taj Council imat će da izradi statut za Jewish Agency. Zaključak komisije prepušta prihvat ovoga statuta cijonističkim članovima Agency-a i ne ostavlja mogućnosti, da se taj statut, koji će na tri godine da veže cijonističku organizaciju, ponovno preispita po cijonističkim instanicama, kao na pr. po Kongresu ili Akcijonom Odboru. A to je po našem mišljenju i ispravno, jer se ne može radi statuta Jewish Agency-a sa-

zvati izvanredni kongres, a nije opet uputno da čekamo s potvrdom statuta 2 godine do saziva novoga kongresa. S druge će strane u Agency-u sjediti Egzekutiva, Akcioni Odbor, a po potrebi još jedan broj cijonista, koje će izabrati Egzekutiva ili Akcioni Odbor, prema kojima moramo imati toliko povjerenja, da ne će iznevjeriti životno djelo, za koje su svom predanošću radili. A i zastupnike židovskih korporacija i one odlične pojedince, koji će biti birani u Jewish Agency, moramo susretati s povjerenjem, jer se samo tako može ozbiljno pristupiti zajedničkome radu.

Prihvatom zaključaka o Jewish Agency-u završen je jedan period razvoja u našemu radu. Mi smo uvjereni, da smo u našemu radu došli za jedan korak naprijed, da smo ispunili jedan zadatak, koji nam je stavljen mandatom u dužnost, i udovoljili jednoj našoj želji, da istinski privredimo sav židovski narod u jedno veliko kolo radnika, koji će polazeći s različitim gledišta, težiti jednome cilju: izgradnji narodne domovine.

Ostale se rezolucije dijele u tri grupe. Prva grupa bavi se stanjem našega obnovnoga djela, s našim odnošajima prema Arapima i iznosi sve najbitnije zahtjeve na mandataru vlast. U tim se rezolucijama izrazuje želja, da se po mandatarnoj vlasti uvaži član 6. mandaata, prema kojemu je ona dužna, da pomogne osnivanje kompaktnih židovskih naseobina na državnom i neobradjenom zemljištu. Opozicija je naročito operirala s tim argumentom protiv Weizmanna, jer nije uspio da od vlade dobije državna zemljišta. I ako nismo u principu protiv toga, da se ovakav zahtjev stavi na mandataru vlast — to je Weizmann sigurno i činio — ipak moramo da kažemo, da sebi ne obećajemo mnogo od toga koraka za još uvek. Po mišljenju svih stručnjaka vladina zemljišta, i da ne postoje sve teškoće, koje u istinu oteščavaju izdavanje toga državnoga zemljišta, nemaju veliku vrijednost. Sam Usiškin je to nebrojeno puta izjavio i izdao parolu o velikim kupnjama u Emeku. I mi ćemo i nadalje morati kupovati zemljišta!

nije čuo. Tad reče otac svome sinu: »Dijete moje, samo ti možeš sad nama obogići pomoći. Provuci se kroz ovaj prozoričić i moli gospodara dvora, da i mene pusti unutra.«

Oj sveta djeco! Vi sigurno znate, da vam mi cijele godine oduzimamo svaki teret i da se za vas brinemo. Sad nama samima treba pomoći. Došli su teški dani za nas, u kojima hoćemo u molitvama i pokori da prodremo do dvora našega Boga, ali nam je on zatvoren. Naši su nam mudraci kazali: Od dana razorenja hrama zatvorena su vrata molitve. Samo preko vas mogu naše molitve da udju. Vapaj djece, čisti njihov dah od grijeha čistih ustiju otvara prozore neba.

Vi lakokrile, mlade ptice, vi možete da uzletite do neba, da se i nama otvore vrata svijetla, milosti i smilovanja.

II.

U predvečerje Roš hašane.

Vi sveta djeco! Poslušajte poredbu, koju ću vam pričati.

Jednom su se vratili kući sa sajma iz

Leipziga bogati trgovci. Vozili su sobom robu, što su je ondje kupili — jedni više, drugi manje, već kako je kome Bog udjelio. Kraj, kojim su morali proći bio je nesiguran, jer su se ondje sakrivali razbojnici i pljačkaši. Pošto su se bojali napada, zaključili su, da najme četu oružanih čuvara, koji će braniti njihovu imovinu od pljačkaša. A tko li će platiti te silne svote, što su ih tražili čuvari? Svi, ćete vi sigurno odgovoriti. Da, sasvim u redu! Ali zar svi da jednako plate? Ne! S pravom stvorili su ovo utanačenje: Čim netko ima više robe, tim veći dio mora pridonijeti, a zatim i po daljini puta, što ga netko ima da prevali. Oni, koji imadu samo kratki put do svoje domovine, platit će najmanje, više oni, koji dalje stanuju, a najviše morati će oni platiti, kojima je dom vrlo udaljen.

Svi mi, starci, muževi i djeca, imademo pred sobom nesiguran, opasan put. Sotona i njegova četa vrebaju na nas, da na nas napadaju baš u ovim strašnim danima. Samo nas Bog može braniti i on

Propovjedi za djecu
Od rabi Jakoba iz Dubna i rabi Abrahama, Dova Flohma.

I.

Na prvi dan Selihota.

Oj sveta djeco! Poslušajte poredbu, vam pričam poredbu, da bi znali, e je naročito do vas, da u danima strahopčitanja, koji nam se približuju na naš spas, povjerite srca vaša našemu Bogu.

Otac je išao jednom sa svojim sinčićem na put. I dodješ do neke rijeke. Otac podigne dijete na svoja ledja i predje preko rijeke. I došli su tako do brda, a otac opet uzme dijete i nosio ga je, dok nisu došli do ravnice. »Oče, ja sam umoran«, reče iza nekoga vremena dječak. I ustrajnošću i ljubavi nosio ga je otac, dok se nije odmorio. Predvečer stigli su pred jedan dvor; vrata dvora bila su dobro zatvorena i samo jedan mali otvor od prozora bio je u zidu, što se dizao put neba. Otac je glasno vikao i tražio, da ih puste unutra, ali nitko ga

Tim je više opravdan zahtjev, da se u vladinom budžetu u većoj mjeri — a prema porezovnoj snazi išuva — uvaži židovsko školstvo, za koje je mandatarna vlast dala upravo smiješno malen doprinos, pa će biti stvar Egzekutive, da u tome pogledu poduzme shodne korake, da se ostvari ovaj pravedni zahtjev išuva.

Kongres nadalje konstatira, da se izgradnja narodne domovine u Palestini može postići samo slobodnom židovskom imigracijom, a da zakon o useljivanju u znatnoj mjeri otečava ovo useljivanje. I tu se očekuje od Egzekutive, da će njezina intervencija kod mandatarne vlasti omogućiti ukinuće dosadašnjeg zakona, jer je u protuslovlju s odredbama o mandatu. Konačno se traži od palestinske vlade, da legalizira Vaad Leumi i židovski općinski statut. Ovo je potonje od vrlo velike važnosti za išuv, jer bi s tim općine dobile pravo, da oporezuju svoje članove i da tako podmire jedan dio potreba za Erec Jisrael.

Kao veliki nedostatak, naročito u političkom pogledu, osjećalo se dosad, da išuv nije bio organiziran. Svi naši pokušaji u tom smjeru ostali su jalovi, jer ortodoksija nije htjela zbog pitanja izbornog prava žena sudjelovati u izborima za Asefat Hanivharim. Kongres ponovno izrazuje želju, da svi slojevi židovstva u Erec Jisraelu učestvuju, u izborima za Asefat Hanivharim, koja bi zajedno sa Vaad Leumi bila legalno zastupstvo išuva.

O pitanju našega odnošaja prema arapskome narodu odustalo se ovaj puta od velike deklaracije, jer je prevladao mišljenje, da se rezolucijama ne će ništa promijeniti na postojećem stanju i da je jedino naš čin kadar uplivisati na arapsko javno mišljenje. Politički takt, dobro poznavanje prilika, napredak izgradnje Palestine, su faktori, kojima ćemo najbolje uvjeriti Arape, da židovski narod ne želi istisnuti Arape, kao što to neprestano tvrdi nesavjesna i potplaćena štampa, već da istinski traži sporazum i zajednički život u Palestini.

Će nas braniti, ako ćemo iz dubine sreća tražiti njegovu pomoć. On nam je obećao: S plaćem će doći i usrdnom molitvom — a ja »Vječni«, vodit ću ih. Tko treba, djeco, da od nas najusrdnije moli, tko treba da usrdno traži pomoć u našegova vodje i čuvara? Bez sumnje oni, koji imaju pred sobom najdulji put. Starci — njihov se dan približuje, doskora će doći u svoj vječni dom na počinak, a njihova molitva vrijedi samo za kratko vrijeme njihova zemnoga puta. I muževi prevalili su već dobar dio svoga puta, ali su opasnosti, koje im prijete, još uvek velike, pa trebaju više zaštite no starci. Vi pako, djeco, vi sveta djeco, koja ste tek ugledala svjetlo svijeta, imajete pred sobom još dug život, dugi put pun opasnosti, vi morate vašim molitvama najviše doprinijeti, da vas očuva i zaštitи čuvar Izraela. Lijte suze, molite za sebe, da vam bude dosudjen miran život, molite za vaše roditelje, da bi im poslužila sreća, da vas odgoje u strahopočitanju i ljubavi k Tori, molite za

Druga je grupa zaključaka prosvjed protiv ugnjetavanju židovsko-narodnog pokreta i hebrejsko-kulturnoga rada u Sovjetskoj Rusiji, a traži se zaštita za naše nacionalne i kulturne radnike. Bilo bi suvišno da tome išto dodamo, jer je opće poznato, kakovim su progonima izvrženi naši sumišljenici u Sovjet Rusiji. Zatim se traži, da se isposluje legalizacija za cijonističku organizaciju u Madažrskoj i Maroku, jedine zemlje, u kojima se pravi poteškoća cijonističkome radu. Razlika je tek u tome, da su te poteškoće u Madžarskoj prouzročene od samih Židova u Madžarskoj, dok u Maroku cijelo židovstvo želi da cijonistički radi, ali mu je iz nešvatljivih političkih razloga taj rad po oblastima onemogućen. Istini za volju treba konstatirati, da je zadnjih dana madžarsko židovstvo zaključilo, da svaki može podupirati cijonističke kulturne akcije.

Konačno se u političkim rezolucijama izvršuju neki akti kurtoazije, koji su u našemu slučaju daleki od svake formalnosti i puni iskrenog čuvstva duboke zahvalnosti za prvog Vrhovnog Komesara Sir Herberta Samuela i Lorda Balfoura, koji je stekao neprolaznih zasluga za naš pokret. Isto je tako srdačna naša čestitka novome Vrhovnome Komesaru, lord Plumeru, od kojega očekujemo, da će prosljediti politiku svoga predstavnika i time doprinijeti daljinjem razvitku židovske narodne domovine.

Keren Hajesod i cijonistički budžet

XIV. cijonistički kongres imao je za zadaću, da povisi budžet u svim granama cijonističkog obnovnog rada u Palestini, i da je to povišenje uslijedilo ne samo iz potrebe da taj rad napreduje, već jer su izazvale činjenice samoga života, porast imigracije i sve veće potrebe pučanstva, koje neprestano rastu. Cijonistička je Egzekutiva s toga razloga predložila kongresu povišeni budžet, kongres prihvatio je taj prijedlog i sad nastaje zadaća, da se pobrinemo, kako će se prema budžetskom prijedlogu udovoljiti pojedinim stav-

cijeli Izrael, da nam ova godina donese pomoć i spas.

III.

Na prvi dan Roš hašane.

Oj sveta djeco! Díagi mladići! Hoéu da vam pričam poredbu, da biste znali, da treba skrušeno, a osobito vi, moliti na današnji dan. Poštijeni ste od muke svakidašnjeg života. Vaši roditelji za vas trpe i preuzimaju svaku brigu. Ali danas, kad stupimo pred Boga, da molimo za vas i za vas milost, tad ne smijete stajati po strani i šutjeti.

Jedno je dijete jednom teško oboljelo. Uplašeni otac zvao je jednoga liječnika za drugim, ali nijedan nije donio ozdravljenje. Tad otac doznade, da u udaljenom jednom gradu živi znamenit liječnik. Skupio je sav svoj imetak, da i njega dovede svom bolesnom djetu. Liječnik pregledao je bolesnika i sve lijekove, koji su mu dani i reče: »Uzalud je tu čovječja pomoć, samo liječnik sviju liječnika može umirućem da pomogne. Molite se za njega!«

kama i potrebama Palestine. Ali samo jedan dio cijonističke javnosti svijestan je toga, da je Keren Hajesod onaj faktor, koji mora da sakuplja i pripravi sredstva za pokriće toga budžeta. Svaki govornik, koji je na kongresu tražio povišenje poljoprivrednoga budžeta i osnutak novih naseobina, tražio je tome i povišenje prihoda Keren Hajesoda i morao bi kao prvi korak k ostvarenju svojih prijedloga upraviti apel na židovstvo, da uplati svoj porez. Ako su nadalje oni, kojima je do njege hebrejskoga jezika i kulture u Palestini, tražili, da se školski budžet povisi, tad je sad njihova dužnost, da nose u masu odgojnju misao maasera. Povišenje zajmova trgovackim i obrtničkim poduzećima, koja se uslijed najnovije imigracije silno razvijaju, nije samo pitanje cijonističke kolonizacione politike, već u pravome redu pitanje, kako će se moći podvostručiti prihodi Keren Hajesoda. Pa ako se konačno izrazila želja, da medju onim hiljadama useljenika, koji sad svakog mjeseca dolaze u Palestinu, bude što više haluca, koji će kao poljoprivredni gradski radnici izgraditi s temelja židovsku narodnu domovinu, tad je ispunjenje te želje samo onda moguće, ako će Keren Hajesod moći staviti cijonističkoj Egzekutivi na raspolaganje sredstva, koja moraju da budu dostatna i za prevoz imigranata i njihovo uposlenje u zemlji, kao i za svršishodnu Hahšaru u diaspori.

Nužno je, da ova organska veza između palestinskoga budžeta i Keren Hajesoda prodre u svijest svakoga cijoniste, da bi postalo suvišno, da se ovakove temeljne istine moraju uvek ponoviti. Svakiji, koji je k ma kojoj točki budžeta uzeo riječ i tražio povišenje, mora da zna, da je svaka takova želja za povišenjem budžeta i za njega obveza, da saradjuje na namicanju budžeta Keren Hajesoda.

Godina 5685. bila je u povijesti kolonizacije odlikovana činjenicom, da nije u njoj bilo kriza, koje su inače kočile naš rad radi nestasice potrebnih sredstava. Keren Hajesod bio je uslijed izgradnje svoje organizacije i intenziviranja svoje propagande u stanju, da ne samo namakne po Akcijonom Odboru ustanovljeni bud-

Tad skupi otac sve rođake i znance i kad su stajali oko kreveta djeteta i suznim očima molili psalme, nagne se nad djetetom i reče:

»Sinko, očinska je dužnost, da sve što ima, žrtvuje za dijete, da ga spasi. Ni sam štedio ni zlata ni srebra, dao sam sve za tebe, i kamo sreće, da mogu još i više za tebe žrtvovati. Sve su žrtve, svi su liječnici i svi lijekovi uzaludni. Molitve i suze su jedino sredstvo; samo one mogu da isprose božju milost za te. Tvoje molitve, tvoje suze, su Bogu ugodnije i milije nego molitve iz naših ustiju, nego suze, što mi drugi za tebe proljevamo. Moli se usrdno Bogu, dijete moje!«

Da, vi sveta djeco, suze vaših očiju, koje još nijesu vidjele grijeh i za njim još nijesu čeznule i molitve nedužnih vaših usana više kod Boga vrijede, no naše. Molite stoga za se i za nas. Molite i za cijeli Izrael, molite, da se opet sa gradi Cijon i Jerusolim, da bi ova godina bila godina spaša, da Juda opet uskrisi i da se Judini sinovi opet vrate u svoju zemlju.

žet, već da u pojedinim slučajevima, gdje se uslijed naglog porasta imigracije silom prilika morao prekoračiti, mogao dati i doplatke preko budžeta. Ova je činjenica u posljednjoj godini izazvala u Palestini pouzdanje i veselje na radu, koje se očitovalo i na području privatne inicijative i u krugovima nove imigracije. Da Keren Hajesod nije namaknuo puni budžet, tad bi se to očitovalo i u broju imućnih imigranata, a isto tako bila bi to zapreka razvitku industrije. Ali prošlogodišnji budžet bio je srazmjerne malen. Bio je postavljen na temelju iskustava g. 5684. t. j. mjesecne imigracije od 500—600 ljudi. Sad dolazi mjesечно 3000 duša. Svakog područje palestinskog obnovnog rada, a to znači svako područje za koje treba da se brine Keren Hajesod, useljivanje i školstvo, poljoprivreda i industrija, javni radovi i zdravstvo, sve to iziskuje proporcionalno povišeni budžet. Ali nema proporcionalno većeg budžeta bez proporcionalno većih prihoda Keren Hajesoda. To treba da imaju vazda pred očima cijonisti.

Budžet što ga je prihvatio cijonistički kongres, u koliko njime upravlja palestinska Egzekutiva, ne sadržaje sve izdatke, koje čini Keren Hajesod u obnovne svrhe u Palestini. Izvan budžeta, kojim upravlja palestinska Egzekutiva, stoje iznosi, kojima učestvuje Keren Hajesod u fondovima i ekonomskim institutima, koji su od vanredno velikoga značenja za izgradnju Palestine, tako Nar. Fondu, kojemu je Keren Hajesod doznačio u zadnjih 4 godina svoga djelovanja 26.577 funti, općoj Hipotekarnoj banci u Palestini, koja je osnovana po Keren Hajesodu, doznačio je dosada 53.493 funti, zatim učestvuje u Palestine Electric Corporation Ltd, koja radi prema Ruthenbergovim planovima sa 50.000 funti, a Palestine Land Development Company, doznačio je do danas 20.578 funti. S druge strane prima cijonistička Egzekutiva u Palestini za pokriće svoga budžeta iznose, doduše u mnogo manjoj visini, koji ne potiču od Keren Hajesoda. To je u prvom redu povratak zajmova, koje je palestinska Egzekutiva prijašnjih godina podijelila kolonistima i obrtnicima, i iz javnih radova, za koje je u većini slučajeva dao potrebna sredstva Keren Hajesod.

Sve u svemu: Novi život pun pouzdanja i snage, koji se u zadnje vrijeme razvio u Palestini, nije se više mogao svrstati u uski okvir dosadašnjeg budžeta obnovnoga rada. Kongres je to uvažio, i prihvatio povišeni budžet, ali istom onda bit će ovaj kongres temelj nove epohe u istoriji obnove židovske Palestine, kad budu svi, koji su pribivali tome kongresu, prožeti spoznajom, da zaključak o povišenju budžeta mora da znači podjedno i povišenje sveukupnoga rada za Keren Hajesod i da svaki u toj spoznaji odmah pristupi radu.

UPOZORENJE.

Obzirom na blagdane izaci će slijedeći broj »Židova« tek dne 2. oktobra.

Uredništvo.

Zagrebačka općina i novi zakonski predlozi

Predsjednik zagrebačke bogoštovne općine gosp. dr. Hugo Kon, imao je dobrotu, te je našemu uredniku saopćio stajalište zagrebačke bogoštovne općine k »Predlogu zakona o verskim zajednicama i njihovim medjusobnim odnosima« i »Predlogu zakona o verskoj zajednici mojsijevaca u kraljevini SHS«, koje niže donosimo:

Savez jevrejskih vjeroispovjednih općina u kraljevini SHS dostavio nam je »Predlog o verskoj zajednici Mojsijevaca u kraljevini SHS«, sa pozivom da mu priopćimo svoje mišljenje o tom zakonskom projektu, dok nam je još ranije bio dostavljen »predlog zakona o verskim zajednicama i njihovim medjusobnim odnosima«. Mi smo sa svoje strane tražili saziv sjednice upravnog odbora u bojazni da se nas ne bi stavilo pred gotov čim prije no što će predstavništvo židovstva u našoj državi, biti u mogućnosti da dade svoje autoritativno mišljenje i svoje autoritativne prijedloge. Ali ni Savez rabina nije dosada zauzeo svoj stav prema ovim zakonskim prijedlozima. Mi držimo da treba čim prije odlučno zauzeti stav, da označimo ona temeljna načela, što se u interesu ovdašnjega židovstva u obim zakonima imaju jednako i dosljedno da provedu.

U oba prijedloga nailazimo na krupne pogrješke i materijalne i formalne. S formalne strane prigovaramo obim prijedlozima:

Između ostalih takozvanih osnovnih gradjanskih prava spominje Ustav i slobozu vjere i savjesti.

Medjuto se Ustav ne zadovoljava prostom deklaracijom prava čovjeka i gradjanina, već i kodificira posebno u najvažnijim smjerovima. Član 12. ustanovljujući načelo slobode vjere i savjesti statuirala podjedno i pozitivnu i negativnu stranu te slobode. Ovo je naredjenje člana 12. gotovo doslovce preuzeto u jednom prijedlogu, a djelomično i u drugome.*

Ističemo, da je posve suvišno, što više posve neopportuno, da se u Ustavu uzakonjeno načelo slobode vjere i savjesti i u Ustavu posebice kodificirani momente te slobode, posebice statuiraju u specijalnim upravnim zakonima, kao što su to oba prijedloga. Kraj partijsko-političkih perturbacija i trzavica, kojima je naš javni život izvragnut, kraj goleme zadaće oko izjednačenja zakona u našoj državi, legislativna praksa, kako se pokazuje u obim prijedlozima, moglo bi urodit neugodnim abnormalnim posljedicama. Ako se bude uobičajilo, da se u specijalnom kojem upravnom ili makar gradjansko-pravnom zakonu uzakoni pravo, što je već Ustavom statuirano, za što se ne bi moglo eventualnim novim upravnim zakonom ili makar novelom gradjansko-pravnom zakonu to pravo suziti, preinaciti, čak i ukinuti.

Član 12. Ustava posve je dovoljan pa bi trebalo iz projektiranih prijedloga eliminirati ona načela, što su već sadržana u članu 12. Ustava.

* Kratkoče radi citiramo: »Predlog zakona o verskim zajednicama i njihovim medjusobnim odnosima« kao »Predlog prvi«, a »Predlog zakona o verskoj zajednici mojsijevaca u kraljevini SHS« kao »Predlog drugi«.

Svaki zakon treba da je pregledan, kratak, jasan i precizan. Jasnoći i preciznosti doprinosi valjan sistem glede materije i rasporedjenja te materije, nadalje tačna, precizna i dosljedno uporabljena pravna terminologija. Protiv ovih primarnih postulata legislativne tehnike grijese oba prijedloga u znatnoj mjeri. Apstrahirajući da prvi prijedlog sadržaje ustanove, što zapravo spadaju u prijedlog drugi i obrnuto, da prijedlog drugi ima naredjenja općenite naravi, što bi spadala u prijedlog prvi, čini mi se posve neopravdanim, što prijedlog prvi sadržaje ustanove, što bi se imale regulisati u zakonu o bračnom i porodičnom pravu.

Polazeći sa stajališta da je brak temelj obitelji, a obitelj temelj državi, Ustav je u članu 28. izričito ustanovio, »da brak stoji pod zaštitom države«. Prema tome po Ustavu ženidba i ženidbe stvari ne spadaju u red unutrašnjih poslova vjere što ih usvojene vjere mogu samostalno uređivati. Zatim po čl. 6. 48. vrši sudsku vlast u ime kralja gradijanski klubovi. U članu 109. Ustava ima jedan izričiti izuzetak za Muslimane: »u porodičnim i nasljednim poslovima Muslimana sude državni šerijadski sudije.«

Iako je unifikacija zakona iz mnogo razloga ne samo poželjna, nego neminovna jedna nužda, pogotovo je potrebno, da se za čitav državni teritorij unificira bračno pravo. Medjuvjersko bračno pravo samo je dio bračnoga prava uopće, pa ako je sad nemoguće bračno pravo u cijelosti izjednačiti, a vrijeme je da se zakonom urede svi odnosi iz t. zv. mješovitih brakova, trebalo bi to učiniti posebnom novelom postojećim zakonima o bračnom pravu, ali nikako u zakonu o vjerskim zajednicama i njihovim medjusobnim odnosima, kamo nikako ne spada.

U vezi s time spominjem i poglavljje o vjeroispovijesti djece, koje zapravo ide u porodično pravo.

Neugodno se nadalje doimljije, ne dosljedna i pogrješna terminologija u obim prijedlozima, naročito što se tiče našega imena. Ne odgovara ni tradiciji ni historijskoj tradiciji, a ni židovskoj nauci, da budemo označeni kao »Mojsijevci«.

Otklanjajući bezuvjetno taj naziv, treba da budemo na čisto gledi svog imena. Tri su se naziva za vjersku i etničku našu cjelinu ubičajila: Izraelita, Jevrej i Židov. I ako su nam sva tri imena jednako sveta, treba da sada odlučimo, koje da se uzakoni, e da se tako uzakonjeno ime u javnom životu dosljedno i provede.

Ni jedno ime nema prednosti pred drugim, no jer smo mi sami, a i gotovo svi kulturni jezici prihvatali ime, kojemu u nas odgovara supstantivno ime »Židov«, a adjektivni naziv »židovski«, i jer se tim imenom najjasnije očituje naše vjersko i etničko jedinstvo, a konačno oduzimamo nežidovskoj okolini, da u tom imenu nazrijeva nešto inferijornije, to predlažemo da se u projektiranim zakonima uzakoni naziv »Židov« i »židovski«.

Konačno bi još općenito htjeli iznijeti principijelno stajalište sa kojeg polazimo pri ocjeni predloženih zakonskih projekata.

Naše je stajalište ovo:

1. Židovstvo je jedna vjerska i etnička cjelina,

2. diferenciranje ■ Židove starovjerce (ortodokse), neologe, sefarde i aškenaze ne bazira na dogmatskim, nego na formalnim momentima,

3. židovstvu je posve tudi pojma crkve sa svojom diobom u svećenstvo i lajkat, dosljedno

4. židovstvo ne poznae duhovne vlasti i ne priznaje autoritativne centralne vrhovne vlasti sa svojom hijerarhijom

5. sa židovskom je vjerom (konfesijom) usko povezan rad prosvjetni i rad socijalno-karatitativni, te se pod vjerom ne razumijeva samo nastojanje oko kultusa, ritusa, nego i oko prosvjete te socijalno-karatitativne djelatnosti. Po tome se ove tri funkcije zajedno prikazuju kao jedinstvena emanacija židovskoga naziranja na vjeru (religiju) i na svijet,

6. Za udovoljenje svojih kulturnih, biva religioznih, prosvjetnih i socijalno-karatitativnih potreba, židovstvo se organizovalo u teritorijalne, posve samostalne i izmedju sebe nezavisne vjerske općine. Te su općine jedna istorijska tvorevina, koja se stoljećima i u teškim iskušenjima oprobala, a oprobala se jer se vodila idejom autonomije.

Ta ideja tako je povezana sa općinom da je upravo autonomija i na autonomiji izgradjena organizacija općina omogućila njihov opstanak, razvitak i napredak. Stoga je odlučeno principijelno gledište sa kojeg prosudjujemo svrshodno pojedinih naredjenja u projektiranim zakonima, koliko pogoduju, odnosno koliko bi mogle da pogode autonomiju.

(Nastaviti će se).

Razne vijesti

Saradnja »American Zion Commonwealth« i Meška. Osnutak farmer-banke. Od 25. do 30. augusta 1925. održala se u Wenu konferencija zastupnika »American Zion Commonwealth« i Meška. Konferencija se bavila mnogim važnim problemima, medju ostalima o potrebi poboljšanja trgovacke veze izmedju Palestine i galata, o potrebi davanja kratko- i dugoročnih zajmova za poljoprivrednu te o potrebi svrshodne upotrijebje kapitala, što ga donose useljenici. Konferencija je zaključila saradnju obih društava i stvorila je ovaj načrt:

1. Oba društva sjedinjuju svoje djelovanje, te tvore jednovito tijelo, koje ima zadaću, da stiče u Palestini zemlje, da je ameliorira, da je obradi i da tako popravljeni i obradjenu zemlju proda u svrhu naseljivanja. Tiječno, koje treba da se stvari, od svoje se volje podređuje skučenju, da ne će kod isplaćivanja dividenda na dioničare prestupiti 8% godišnje; sve ostale čiste dobiti i rezervni fondovi ne stoje dionicima na raspolaganje, nego se smatraju općim dobrom, koje se mora upotrijebiti za svrhe jevrejske kolonizacije u Palestini. U slučaju likvidacije spomenutoga tijela, upravljati će rezervnim fondovima osobit komite, koji treba da se stvari uz sudjelovanje Cijonističke Organizacije.

Društva »American Zion Commonwealth« u Americi i »Mešek« u Evropi, izgraditi će se u sistem, koji će za novo tijelo fungirati kao komisionalne agneture.

3. Kako se iz iskustva zna, uzaludne su do sad predviđene mjere, ne pobrine li se istovremeno za finansijski institut, koji može da na zadovoljstvo riješi dobavu kredita. Oba društva utemeljuju zato »Palestine Farmer Banku«, koja će poljoprivredi dati kratko- i dugoročne zajmove. Banka se osniva ukupnim kapitalom od LE 105.000 i sagraditi će se dijelom prema tipu hipotekarne banke, a dijelom prema uzoru zadružne banke. Svaki naseljenik treba da postane dionikom banke, a time dobije pravo, da dobije kredita. Ni do-

biti dioničara ne smiju da prekorače godišnje 8%. Rezervne fondove treba upotrijebiti u nacionalne svrhe kolonizacije.

Zasjedanje komiteja ■ judaistički institut na sveučilištu u Jeruzolimu. 2. rujna započelo je u Baselu zasjedanje komiteja za judaistički institut na sveučilištu. Sjednici, na koju je došao predsjednik Cijonističke Egzekutivne gospodin Nahum Sokolov odmah nakon svršetka cijonističkog kongresa, prisustvovali su zastupnicima zemaljskih komiteja iz Amerike, Engleske, Francuske i Njemačke. Njemački komite zastupala su gospoda dr. Martin Buber, rabin dr. Baeck, prof. dr. Horowitz (Frankfurt a. M.), prof. dr. Freimann, prof. dr. Elbogen. Iz Francuske došli su rabin Liber i rabin Silven Levy, iz Engleske dr. Büchler.

Paritetko pro-Palestina društvo u Portugalu.

Nastojanjem dr. Ariela Benziona bilo je nedavno na skupštini Židova i Nežidova u Lisabonu odlučeno, da se osnuje jedno pro-Palestina društvo, kojemu pripadaju Židovi kao i Nežidovi. Na osnivačkoj skupštini bili su zastupnici triju zemaljskih sveučilišta, veliki broj spisatelja i novinara, mnogi poznati političari, kao i portugalski ministar prosvjete. Skupština je odlučila, da pomogne promicanje hebrejskog sveučilišta u Jeruzolimu.

Keren Hajesod u Americi. Jesenske treba da za počne najšažnija akcija u povijesti Keren Hajesoda u Americi. Izvanredni prijateli useljavanja u Palestinu traži brzo namaknuće velikih svota u Americi. Jevrejske općine spoznaju u cijeloj zemlji potrebu povišenja doprinosa Keren Hajesoda tako, da povjerenici Keren Hajesoda punom vjrom idu na djelo.

Najveća će kampanja započeti u Bostonu 4. listopada. Već će se za velikih blagdana u najvećim sinagogama Bostona pozvati ljudi, da dadnu doprinose za Keren Hajesod.

Jednako će se započeti po svoj Americi odlučnim akcijama, te je opravdana nuda, da će se sbrati odlične svote za Keren Hajesod.

Pasteurov zavod u Palestinu. Nastojanjem upravitelja pasteurovoga zavoda u Jeruzolimu, dr. Behama, otvoren je u Tel Avivu sličan zavod, tako da osobe iz Jafe i okolice, koje su ugrizli psi, za koje se sumnja da su bijesni, ne će više trebati da se dovedu u Jeruzolim.

O sveučilišnoj knjižnici u Jerrusolimu. Židovska narodna i sveučilišna knjižnica u Jeruzolimu iskazala je 1. elula (21. augusta) 100.241 svezak. Posjetile su je u toku mjeseca aba (juli, august) 1805 osoba. Prirast knjiga u toku spomenutog mjeseca bio je 1136 djela u 2729 svezaka.

Knjižnica je izdala upravo 2. svezak 2. godišta tromjesečnika »Kirkath Sefer«. Knjižnica je nadalje izdala katalog svojih knjiga na području pedagogije.

Zasjedanje sveučilišta u Jeruzolimu. 23. će rujna zasjedati u Münchenu kuratorij sveučilišta u Jeruzolimu. Zajedno će prisustvovati Dr. Weizmann, Nahum Sokolov, prof. Einstein, nadrabin dr. Chajes, dr. L. Magnes, prof. Ehrmann, prof. Landau i prof. Horowitz. Zasjedanje će se baviti pitanjem naučnog sistema i daljnje izgradnje sveučilišta umnažanjem fakulteta.

Jevrejski protokoli sjednice gradskoga zastupstva u Jeruzolimu. Na intervencije Vaad Leumi kod palestinske vlade, odlučeno je, da će se u buduću protokoli sjednica gradskoga zastupstva u Jeruzolimu, koji su se do sada samo na arapskom jeziku vodili, — i u jevrejskom jeziku voditi. Time se udovoljilo starome zahtjevu jevrejskih zastupnika u jeruzolimskom gradskom zastupstvu.

Liječnički dom u Tel Avivu. Na prijedlog društva jevrejskih liječnika u Tel Avivu, prepustio je magistrat Tel Aviva tomu društву badava građilište, na kojemu će se sagraditi liječnički dom. U toj će se kući koncentrirati sav namještaj tel-avivskog liječništva. Kuća, koja će se zamalo sagraditi, imat će stručnu knjižnjicu, predavaonicu, čitaonicu i štaciju za prvu pomoć. Iz te bi štacije vremenom trebalo proizaći društvo za spasavanje, koje bi se po cijelome gradu razgranilo.

Broj liječnika u Tel Avivu. Prema predavanju, koje se nedavno održalo u Tel Avivu, bilo je 1. jula 1924. u Tel Avivu 77 liječnika, među nji-

ma 15 lječnika. 1. jula ove godine narasao je broj u Tel Avivu već na 110.

Gajenje naranča u Palestini. Dobri uspjesi, koje su uzgajatelji naranča u Palestini postigli u zadnje dvije godine, vrlo su pojačali gajenje naranča u Palestini. U mnogim će se kolonijama zasaditi za buduću sezonu velike površine tla s novim vrtvima naranča.

O palestinskoj industriji duhana. Sadioci duhana, pa i tvorničari cigareta veoma su zadovoljni s povišenjem carine na uvoz duhana i cigareta. Radi novih duhanskih naredba neposredno se povećao uvoz inostranih cigareta. Nedavne nadopune naredaba, kojima je carina povišena od 60 piastera na 100 piastera po kilogramu, normalizirali su stanje i omogućili su domaćoj fabrikaciji, da može uspješno konkurrirati importiranim cigaretama.

Nova industrijska poduzeća u Palestini. Na obali između Hajfe i Ako bit će uredjena nova tvornica silikatnih opeka sa kapitalom od LE 20—30.000, čim se nadje za to prikladno zemljište. Jedan je dio potrebnih strojeva već došao, a ostali je dio već na putu za Palestinu. Tvornica će proizvoditi dnevno 33.000 opeka i zaposlit 40 do 50 radnika. Očekuje se, da će se osnutkom te tvornice gradjevi troškovi u zemlji znatno smanjiti.

Tvornica je alkohola »Heharif« u Hajfi već započela svojom djelatnosti i proizvodi po prilici 1 tonu čistog alkohola dnevno. Sva se produkcija potroši ■ samoj zemlji, a potražnja je veća od proizvodnje. Plaća se LE 85—86 za tonu. Tvornica, koja momentano 24 sata dnevno radi, postavila je već nove strojeve i tako će svoju produkciju povećati za 2 tone dnevno.

Gradnja velikoga hotela u Migdalu. Zadnjih je dana augusta zaključen ugovor medju društvom »Migdal-American Hotel Company« i jevrejskih graditelja o gradnji velikoga hotela u Migdalu. Gradnja će stajati LE 15.000, a zaposlit će godinu dana više od 100 radnika.

Cionistički biro u Ženevi. U Ženevi otvoreno je po svršetku cion. kongresa novi cionistički biro pod imenom »Organisation cioniste Bureau de Genève«. Biro, kojim upravlja dr. Viktor Jacobson, nalazi se: Genève, Chemin du Square, 9., i u glavnome imat će da rješava zadaće, koje proizlaze iz odnosa cionizma prema Savezu Naroda.

Useljavanje u Palestinu u mjesecu augustu. Kako JTAjavlja, uselilo se u Palestinu tokom mjeseca augusta 3693 osoba.

Turistički promet u Palestinu u maju 1925. U maju 1925. prispjeli su po »Commercial Bulletin« palestinske vlade 6278 stranaca, a vratilo se 1708 stanovnika.

Ruski prozeliti hoće da se nose u Palestinu. Oko 200 ruskih prozelita, koji po njihovoj predaji potječu od Židova i koji su u doba cara Nikole I. prisilno pokršteni, obiratili su se na palestinske urede i na palestinsku cionističku egzekutivu s molbom, da im se podjeli dozvola za useljenje u Palestinu. Prozeliti su u glavnom zemljoradnici i posjeduju sredstva za naseljenje u Palestinu.

Iz Jugoslavije ŽIDOVSKI VOJSKA.

Pod naslovom »Jedna ispravka« donio je beogradski »Balkan« ovaj člančić:

U rangu listi rezervnih oficira pogrešno se vodi rezervni pešadijski poručnik Salom I. Salvator već treba Šua — Salvator I. Salom.

Tako u jednom od poslednjih brojeva »Službenog Vojnog Lista« objašnjava Ministarstvo Vojske i Mornarice. Čast i poštene ovom nepoznatom gospodinu, ali rasudjujući po njegovom čudnom imenu, niko živi medju svima Srbinima, svima Hrvatima i svima Slovincima ne može da objasni: na kakav je način on mogao dosegati do redova naših rezervnih oficira? Bilo da je samo Salvator, bilo da je Šua — Salvator, bilo da je to Salvator dolazi pre bilo posle Saloma, tome gospodin nikako nije mesto u našoj vojsci. Ne moraju, do duše, svih naših rezervnih oficira biti Milovani i prezivati se na »ić«, ali nesumnjivo svi moraju biti nacionalisti još od krštenja. Znamo da ima u

našoj vojsci i aktivnih oficira Jevreja, od kojih su mnogi ostavili svoje kosti tamo, gdje se beležila granica naše zemlje, ali to su naši Jevreji; oni nisu nikad ni milom ni silom, bili u službi kod budžina, još manje kod našeg narodnog neprijatelja. Ima, dakle, razlike između njih i Šua—Salvatora.

Posle ujedinjenja, u toku 1920. i 1921. god. bili su u ministarstvu vojnom određeni neki ratni puškovnici da reše problem rezervnih oficira. Ti ljudi, koji inače misle da sve znaju, svatili su u svoju misiju tako, kao da oni imaju da »poprimaju« sve rezervne oficire, koje nam je ostavila Austrija, pa makar ovi bili Nemci i Madjari. I kad sad otvorite ranglistu rezervnih oficira, vi imate da padnete u nesvest: Dufes, Štencl, Špicer, Baumgarten, Kirchbaumer, Mandelbaum i t. d.

Sad nitko nezna šta će s njima, jer, očevidno, ti ljudi ne mogu voditi naše čete i bataljone u ratu, pošto njihov politički moral i besprekorno vladanje, koje su morali dokazati svedodžbama svojih prijatelja nisu nikakva garancija da će oni ratovati onako, kako je naš oficir stvoren da ratuje, i kako naši podoficiri već mogu da ratuju.

Zakon je, docnije, došao da ovu nezgodu još poveća. On propisuje polaganje ispita za rezervnog potporučnika, a to je nesumnjivo velika smetnja da se kadar rezervnih oficira popuni nacionalnim elementom.

Vojna uprava bi, dakle bolje učinila da se ozbiljnije pozabavi problemom rezervnih oficira, a da li je ovaj gospodin iz ispravke Salom ili Šua—Salvator, to je za našu vojsku bez ikakve važnosti. I u jednom i u drugom slučaju on bi iz rangliste bez štete mogao biti brisan.

Na ovaj šovinistički uskogrudnji napadaj na čest tolikih jvrejskih rezervnih oficira, kao i na pokušaj, da dijeli Jevreje na srpske i prečanske u pogledu patriotizma i vršenja gradjanskih dužnosti odgovorilo je jedan naš sumišljenik ovim člankom:

U ODBRANU JEVREJA.

(Pismo »Balkanu»)

U jednom ranijem članku »Balkana« od 31. VIII. na ovome mestu, postavljeno je pitanje: da li se neki rezervni oficiri Špiceri, Mandelbaumi i drugi, čija imena zvuče tako švabofilštinom, mogu za slučaj rata upotrebiti? Istin; za volju treba dodati da to ni nisu nikakvi Prusi ili Švabe ni Austrijanci, već su to sinovi jednakih, a često i ortodoksnih Jevreja, nego što su bili Jevreji u Srbiji do zadnjega rata.

Pisac pomenutih redaka izriče, međutim, Jevrejima Srbije svaku čast jer su se tokom svih ratova za oslobođenje, rame uz rame borili uz ostale hrabre sinove Srbije; što najbolje svedoči odlikovanje Grand-rabina za celu Kraljevinu, beogradskog rabinera gosp. dra. Alkalaja.

Ali, da su se nekim slučajem ti Mandelbaumi i Špiceri, koji su za vreme rata živeli s onu stranu Drine, Save i Dunava, našli bili na teritoriju predratne Srbije, videli bismo i njih, zcelo kao jednako hrabre i verne sinove otadžbine kao što su se, fakat domaći srpski Jevreji i pokazali bili.

U čemu dakle leži razlika vere jednih i drugih gradjana naše proširene otadžbine.

Austrija je, bez razlike vere i narodnosti provodila kroz škole za rezervne oficire sve, koji su posedovali dovoljnu školsku prednaobrazbu. Tako bijahu proizvedeni toliki česki, slovenački, slovački, poljski, rumunski pa i jvrejski sinovi za rezervne oficire. Razumljivo je da dosta njih nije izbegavalo oficirsku izobrazbu zbog toga da bi, docnije, bili u stanju preuzeti vodstvo i uperiti se sa českim, hrvatskim, poljskim i slovenskim legionarima na aždaju — Austro-ugarsku monarhiju, koja je živila sišući krv tolikim prigjećenim narodima. To se je dešavao na teritoriji Rusije, a držanje i postupanje Rusije naspram Jevreja, pre i za vreme rata, je dobro poznato kulturnom svetu, a da bi jvrejski zarobljeni oficiri bili mogli i pomicati da budu primljeni u soljarnu akciju protiv centralnih sila!

Pri svem tom jvrejski sinovi Bosne, Hrvatske, Česke, Galicije i Bukovine nisu pokazali nikakvih bravura za monarhiju tokom samoga rata, te nisu marili ni za kakvim odlikovanjem, koja su, međutim, marljivo sticali ne retki Dalmatinci, Bosanci i Ličani, domorodci, valjda za to što su se dali zavesti trialističkim obećanjima Pešte i Beča.

Jevrejske je pretke austrijski car Josif II. prinošio na nošenje nemačkih prezimena. Njegovi su sreski kapetani, pre više od jednog stoljeća, bili dalj izgnati pobožne vernike, taman u petak večer za vreme Božje službe, iz hramova (Sinagoga) i saterati u Kapetanat, da im naprte nemačka prezimena. Austrijski činovnici davali su bez prava na žalbu vrlo često i takva prezimena da je bilo očito ruglo. Tim trikom su se služili da od imućnijih iznude mito, da ih samo oslobole ruglo-izazivajuće prezimena, koji trik im je jako često opalio, dok puki siromasi, koji zlata ne posjedovaju, ostaviše potomstvu to kulturno ruglo za uspomenu. O ispravnosti ove anegdote može se uveriti svatko ko dodje u Varšavu, gdje žive na stotine hiljada jvrejskih duša, i zatraži od jvrejske crkvenoškolske općine popis njenih općinara.

Ti isti Špiceri i Mandelbaumi, koje nam je po-kojna monarhija ostavila jesu verni sinovi proširene Kraljevine, kao što su to Jevreji na teritoriji predratne Srbije, samo treba znati i to, da ako se hoće da svi stanovnici budu odani i požrtvovni sinovi države, onda ne bi smelo da se dogadjaju u zemlji, koja broji već sedmu godinu od oslobođenja, ovakve čudne stvari, kao na primer:

Godine 1921. pred proljeće objavljeno je da svi koji nijesu za inostrane države optirali, imaju do određenog roka da predaju molbe za podanstvo, ali sve te molbe ostaše bezuspešne do dan danji.

Domovnice općina neće nikome da izda bez predhodno odobrenog državljanstva. Ne mogući doći do domovnice moj mlađi brat po zanatu i ako rodjen u Bosanskom Novom, a stalno se u tuzemstvu nalazio, nije mogao dobiti majstorsko pravo. Vojsku služiti mu je ipak red! Sin mora služiti otadžbinu, a opština rodnog mesta mu ne može ne imajući zakonskog oslonca da izda domovnice.

Moga su oca tešili da treba čekati da Narodna Skupština izglaša zakon za prijem u podanstvo. Mnogi bi hteli da skupa predamo molbu Ministarstvu unutarnjih dela da se odobri izmena prezimena. Međutim, to se još ne može, jer nemamo državljanstva. Pošto ima medju pučanstvom i takvih, koji su ekonomski slabo stopeći, a izmena prezimena je skopčana sa većim taksenim troškovima, bilo bi potrebno da isti budu oslobodjeni od plaćanja taksa.

Valja imati na umu i rođenih Hrvata sa prezimena Hofman, Hefler, Rizner, Cimerman, te i Slovencima, a i medju Srbinima ima ih dosta bez »i«. Svi tih ljudi ne treba se plašiti, jer za slučaj rata politički sumnjava lica biće sklonjena na sigurno mesto, dočim će komanda nad jedinicama biti poverena jedino licima od pouzdanja; dakle osobama čvršćeg značaja, a može lice da stotina puta nosi prezime na »i«, a da ne mora da bude lice od pouzdanja. Primera za to ima vadan. Evo jednoga samo:

Gjoka Pašić, diplomirani apotekar, drogerista u Beogradu, koji je imao umešane prste u tajnoj komunističkoj štampariji u Beogradu.

Otadžbini mogu da služe na spas i čast samo ispravnji i karakterni sinovi, a kako to mogu da budu Slovenci i Hrvati i Srbi, i u patriotizmu opravdani Jevreji predratne Srbije, tako je po sebi razumljivo, da su to u stanju biti i Jevreji Bosne i Hercegovine, Dalmacije, Slavonije i Hrvatske, te Banata i Bačke, jer je jvrejski duh unatoč hiljadugodišnjih patnji i progona ostao nepromjenjen, a jednaka je molitva i podjednako star moral većovima sačuvao u raznim delovima celoga sveta.

F.

KONCERT SAVREMENE ŽIDOVSKE MUZIKE.

U Osijeku 8. VIII. 1925. opečovano 11. VIII. 1925.

Nakon vala romantizma diljem Evrope te bujice cijonizma nastala u Rusiji grupa kompozitora, koji sakupljaju židovsco muzičko blago, te koji stvaraju djela na temelju karakteristika pučkih melodija. Tako nastalo mnoga djela manje forme i koncepte, ali za nas, koji tražimo afirmaciju upravo naših, židovskih nacionalnih osebina, od neobične vrijednosti. Rad tih kompozitora praćen je isprva poteškoćama razne naravi, no ustajnošću i uzdržljivošću na ispravnim temeljima i za pravednim ciljem produžio se sve do u današnje dane. Tako se pružio našem Savezu Žid. Oml. Udruženja zadatak i prilika, da upozna omladinu i javnost sa tim radom, njegovim rezultatima i uspjesima, da se u buduće može sa više razumje-

vanja pratiti i podupirati rad židovskih savremenih muzičara.

Koncerat održan dva puta prigodom VI. Sleti S. Ž. O. U. u Osijeku u punoj mjeri zadovoljio je naša očekivanja. Djela, izvedba i vanjski uspjeh koncerta, puni nas zadovoljstvom, da naprezanja na ovom polju idu sigurnim krokom, te da će onim, što je već stvoreno i onim, što će još doći, pridonijeti vrijedni dio svjetskoj muzičkoj literaturi.

Koncerat otvoren je oduljom konferansom, koju je napisao muzički referent Saveza Žid. Oml. Udruženja, E. Goldner, te u kojoj iznosi preduvjeti i historijat te bitne osnovke rada naših savremenih kompozitora. Konferansa imala je čisto informativan karakter, te je uvela slušatelje u ispravniji sud o značaju židovske muzike.

Program sastojao se iz djela Joela Engela (sada direktora muzičke škole »Sulamit« u Tel Avivu), Josefa Achrona (Berlin), Michaela Gnjesina (sada direktora jvrejske drame u Jerusolimu), Mihaela Milnera, Moše Garovića, te zagrebačkog kompozitora Žige Hirschlera.

Gdje Dita Fritz-Kovač, primadona osječke opere izvela je Hirschlerove »Tif in vejdèle i Ich bin zih mir a kale« i Engelovu »Her hu hivtiah li«, od narodnih pjesama istočnog židovstva. Sa dubokim razumijevanjem i umjetničkom savršenošću otpjevala je Engelova dvije pjesme jemenskih sefarada »Ani hadal« i »Ahavat raja«, koje su se obzirom na svoj originalni kolorit slušateljima veoma svrđele, te su pjevačicu i njenog pratioca, gosp. Lava Mirskog, direktora osječke opere nagradili burnim pljeskom. Veliko Achronovo djelo »Simfonische varijacije« i sonata na jvrejsku temu »El jivne hagalil« (Petrograd 1915.) u izvrsnoj izvedbi našeg mладог pianiste Egonu Goldneru činilo je središte cijelog programa. M'adome umjetniku uspelo je iz vanredno teškog parta iznijeti upravo ono markantno i karakteristično. Kod varijacija frapantno je svladavao sve tehničke »poteškoće«, dočim je sonatu upravo arhitektonski savršeno obradio, te je nakon frenetičkog pljeska nekoliko puta morao izlaziti pred zastor. Načinkor gosp. Rikov izveo je originalno i savršeno Milnerovu »In Cheider«, te Gurovićevu tradicionalnu »Eli Eli« (narodna). Obzirom na savršeni pjevački materijal te izvrsnog razumijevanja pjesama imale su sve ove točke za ovaj koncerat osobito značenje, pa je izvadjač ubrao burni pljesak.

Mladi talentirani guslač Miroslav Scheibler izveo je u pratinji g. Mirskog dva violinska komada Engelova: »Chabader nign« i »Freiliches«, koji su svojom jednostavnosću i originalnošću našli na odobravanje. Achronova »Uspavanka« i Gnjesinov »Nigun fun a šajke Tajfer« izvedeni su sa puno istočnjačkog čara, te su dolično reprezentovale jvrejska muzička djela manje forme. Gosp. Rykov otpjevala je još (uz pratinju E. Goldnera) biser Engelovih narodnih pjesama »Kadiš des Rabi Levi Jichak des Berdičever«, kojom je ponovno postigao lijepi uspjeh. Gosp. Mirski predstavio se kao odličan umjetnik na čelu otviravši uz pratinju na klaviru (E. Goldnera) Achronovu Canzonetu (1923) i Gnjesinovog »Vitez putnika« (1923) Spon Šuskinda od Trienberga, prvog jevr. trubadura, iz XIII. vijeka). Naročito ova druga kompozicija, u kojoj je autor pogodio svoj posebni originalni jvrejski stil u melodici, kao i u harmonici izvedena je sa puno topline i razumijevanja, te zaslužuje osobito priznanje. Kao zadnju točku optjevala je gdje Dita Fritz-Kovač uz pratinju gosp. Mirskog dvije umjetničke hirske pjesme: Achronovu »Jom jom, ani holeh limoneh« (1923. Tekst od Filmanna) i Gnjesinovu »Al ramim paneha la« (1923. Tekst od Čurhna). U tim pjesmama došla je umjetnost gdje. Kovač do izražaja. Izvrsna tehnička i materijal omogućili su joj, da oduhovi pjesmu osjećanjem i snagom, te je slušateljstvo odlične umjetnike nagradilo burnim pljeskom.

Velika dvorana hotela Royala bila je oba puta prepuna slušatelja, koji sa pažnjom pratje cijeli program ove prve priredbe svoje vrsti u Jugoslaviji.

Tako je okrunjen ovaj pokušaj uspjehom u svakom pogledu, što znači, da su jvrejske kompozicije našle na dobar prijem i razumijevanje te poštivanje, koje im i dolazi. Uvelike moramo to zahvaliti svim izvadjacima, koji su predložene kompozicije privrati sa predanošću na izvedbu,

da pripomognu omladinskom Savezu do uspjeha ove večeri, koja za židovstvo ovih krajeva znači doživljaj od odsudnosti po daljnji rad na tom polju.

Š. b. J.

Iz sjednice Radnoga Odbora. Radni je Odbor u svojoj sjednici od 16. o. mj. pratio do znanja dopis predsjednika Saveza Cijonista g. dr. Davida Alkalaja, u kojem odobrava prijedlog Radnoga Odbora glede roka saziva, kao i dnevnoga reda Saveznog Vijeća, pa se ima u »Židovu« pravovremeno objelodaniti saziv Saveznog Vijeća i upute za provedenje izbora za Savezno Vijeće u smislu statuta Saveza Cijonista. Iza toga čitaju se dva dopisa inž. Zalosera glede osnutka halučke kolonije, na koja se nadovezala odulja debata naročito radi namicanja ostatka svete, koja je potrebna za nabavu inventara. Zatim uprava K. K. L. čita dopis Hanhale, u kojemu ova stavlja u izgled posjet g. Usiškina, direktora Keren Kajemeta u Jerusolimu, što se prima do znanja, pa se prepusta K. K. L., da izvrši sve pripremne radove i da nastavi pregovore sa Hanhalom. Ako će biti moguće posjetiti će gosp. Usiškin neke veće gradove u našoj kraljevini. Nakon rješenja tekućih agenada prešlo se na raspravu budžeta, koji će sad biti priposlan svim mjesnim organizacijama i članovima Saveznog Odbora.

POVJERENICIMA KEREN KAJE-META!

Na završetku smo sabirne godine. Za dva tjedna zaključit ćemo knjige o ovogodišnjim prihodima Kerena i ustanovit konačni rezultat zajedničkoga nam nastojanja. Iskoristimo ovo nekoliko dana za što intenzivniji rad, koji će bez sumnje biti uspešan, jer će se svaki Židov odazvati Vašemu pozivu i dati Vam dar za Keren, tako da ćete još u zadnjem času moći popraviti rezultat ne samo Vašega mjesto, već cijelog jugoslavenskoga židovstva.

Uvjereni smo, da ste sve poduzeli, kako nijedan Židov na Jamim noraim ne bi došao k Tori, a da se tom zgodom ne sjeti i Keren Kajemeta.

Na Hol Hamoed Sukota neka se svadje isprazne škrabice, a ujedno nastojte, da što više novih smjestite.

Simhat Tora nastojte prirediti kakvu svečanost u korist KKL, a naročito gozbe kod pojedinih hatanim.

U nadi, da će svaki Židov, koji poznaje velik zadatok Keren Kajemeta smatrati svojom dužnošću da doprine našem zemljишnom Fondu, očekujemo lijep završetak ovogodišnjeg i sretan početak novogodišnjeg rada.

Želimo svim našim povjerenicima i prijateljima

Lešana tova tikatev!

Uprava Keren Kajemeta
za Jugoslaviju.

Posvećenje Sefer Tore u Zagrebu. U četvrtak, dne 17. o. mj. obavljeno je uz svečani ceremonijal posvećenje novog Sefer Tore, što su ga darovali supruzi Albert i Diana Romano. U kući g. Romana sakupili su se na šahrit svi sefardi u Zagrebu kao i članovi predstojništva bogoslovne općine s predsjednikom drom. Konom na čelu, predstojništvo ortodoksne općine, Radni Odbor Saveza Cijonista pod vodstvom svoga predsjednika dra. Bena Steina, rabini gg. dr. Gavro Schwarz, dr. M. Margel, Romano iz Banjaluke, zatim smo vidjeli gg. dr. Licha, Davida Goldberg, gabaja Hevre Kadiše, brojne gradjane i omladince. Prije no što će se Sefer Tora predati svojoj svrsi i prvi put iz njega čitati vječna riječ božja razložio je u lijepome govoru g. dr. G. Schwarz vrijednost Tore, koja je životna snaga, srčika, koja je narod održala u galutu. Govornik zatim izražuje svoje veselje nad plemenitim činom supruga Romano, koji su ovu Toru donijeli sa svoga puta u Palestini i želi da božji blagoslov prati kuću da-

režljivih supruga, koji svakom zgodom pokazuju svoje plemenito osjećanje. Nakon službe božje, koju je milozvučnim glasom pjevalo g. Musafija obavljeno je pribijanje mezuzota po g. rabinu Romanu, a zatim su gosti podvoreni.

Iz kuće prenešena je Tora u općinsku dvoranu, gdje će biti služba božja na blagdanima. Na ulazu dočekali su gabajim sa Seferom u ruci novu Toru, a općinstvo činilo je špalir. Nakon što je otpjevan psalm i molitva za kralja zahvalio je predsjednik bogoslovne općine g. dr. Hugo Kon supruzima Romano za ovaj lijepi dar, koji preuzima u ime zagrebačke općine. Obitelj Romano je i ovaj put dala dokaza kako duboko shvaća i cijeni židovstvo, a ujedno neka to bude svjetli primjer svim općinarnima i neka nadje mnogo slijednika. Rad obitelji Romano za židovstvo bio je vazda u duhu slega, ljubavi i jedinstva, pa kao što nam je Tora zajednička, zajednička istorija i nađa u budućnost, treba da spoznajemo da samo u slozi leži naša snaga. Srdačnim riječima čestita supruzima Romano i obećaje, da će opć. dostojno čuvati ovaj dar. U vrlo osjećajnom govoru na španskom jeziku govorio je banjalučki rabin g. Romano o značenju te proslave za ovu općinu i za suprugu Romano, kojima želi od Boga nagradu za njihov lijep dar. Konačno je hazan Musafija čitao vrlo lijepu prigodnu pjesmu na španskom jeziku. Pjevanjem Jigdala završena je ova lijepa svečanost.

Nakon službe božje svi su prisutni srdaćno čestitali supruzima Romano. I mi se pridružujemo kolu čestitara, koji su našim odličnim sumišljenicima izrazili priznanje i zahvalu. Nije to prvi put, što obitelj Romano daje oveču svotu za židovske svrhe. Kad bi stali nizati sva ona djela, koja sve u obilatoj mjeri podupire ta rijetko plemenita i daržljiva židovska kuća, moralib bi naznati ne samo sve zagrebačke, već i sve židovske institucije u našoj kraljevini. Svaki, tko je pokucao na vrata kuće Romano našao ih je vazda otvorena i pripravna na pomoć i potporu. Nitko još nije uzalud apelirao na dobro židovsko srce ove obitelji. Znamemo, da će se oni u svojoj čestitosti i skromnosti buniti protiv toga, da o njima i o njihovome radu, koji ne izlazi u javu, danas toliko pišemo. Ali jednom to treba reći, da bi se i drugi u njih ugledali, a našim sumišljenicima, obitelji Romano, želimo tek, da i nadalje uzmognu u još većoj mjeri podupirati sve što je lijepo i plemenito.

PROSLAVA PETGODIŠNICE »JUDA MAKABI« U NOVOM SADU.

(M. W.) U nedjelju, dne 13. septembra o. g. proslavio je novosadski židovski športski klub »Juda Makabi« petgodišnjicu svoga opstanka, kojom je prilikom posvećena zastava i nova klubska zgrada društva.

Prije podne u 10 sati započela je proslava sa svečanim bogoslužjem, kojem su prisustvovali predstavnici vojnih i gradjanskih oblasti uz mnogobrojno općinstvo. Nadrabin dr. Kis održao je svečanu propovijed, koja je na prisutne učinila dubok dojam.

Nakon bogoslužja bila je svečana skupština Makabija u velikoj dvorani bogoslovne općine, koja je bila dupkom puna. Njoj je pribivao i izaslanik Njegovog Veličanstva kralja Aleksandra, general Pavlović.

Skupština otvara predsjednik Korodi, koji pozdravlja izaslanika Njegovog Veličanstva generala Pavlovića, divizijskog generala Miloša Pavlovića, novosadskog mjesnog komandanta, nadalje dra. Fridriha Popsa, podpredsjednika Saveza vjeroispovjednih općina, te predstavnike ostalih korporacija i brojno općinstvo.

Nakon ovoga govora uzimlje prvi riječ general Pavlović, koji u kratkom ali jezgovitom govoru isporučuje tople pozdrave Njegovog Veličanstva športskom društvu Juda Makabi i cjelokupnom novosadskom gradjanstvu. Publika burno kliče Visokom Kraljevskom Domu.

Predsjednik nato šalje deputaciju po kumu zastave, gdju Ilonu Kohnu. Kad donesoše krasnu modro-bijelu svilenu zastavu Makabija, pozvala je gdja Kohn u svome govoru makabejsku omladinu, da ostane vjerna svojoj zastavi i načelima slavnih svojih predaja, čije ime nosi.

U ime Njegovog Veličanstva zabio je prvi general Pavlović žaru u barjak, koji dr. Kis blagoslovio. Haver Alekса Klein polaze u ime cjelokupnog članstva Makabija svečanu zakletvu barjaku. Za tim je slijedilo zabijanje počasnih čavala: medju ostalima dr. Kassowitz kao predsjednik novosadske bogoslovne općine, g. dr. Fridrik Pops

kao podpredsjednik Saveza vjeroispovjednih općina, dr. Matija Sattler u ime Jevrejskog narodnog društva, gdje Estera Vig u ime ženske sekcije »Pro Palestina«, haver Meir Weltmann u ime Saveza žid. oml. udruženja, itd.

Slijede ostali pozdravni govor, među kojima se naročito ističe krasan govor g. dra. Josefa Patai-a, urednika »Mult es Jövö«.

Popodne posvećuje se klubska zgrada, kojom prilikom govore nadrabin dr. Kis, začasni predsjednik društva dr. Sattler i predsjednik dr. Schwartz. — Makabejci i Makabejke istakoše se lijepim ritmičkim vježbama, a održana je i nogometna utakmica između bečkog prvaka »Hacoh« i »Jude Makabi«, koja je svršila u korist Hacoh-a 8 : 1.

Navečer održan je svečani banket, kome je prisivilo 150 ljudi. Dr. Fr. Pops u svome govoru pozdravlja Vis. Krajlevski Dom, a zatim g. Korodi pozdravlja gdju Kohn, kumu zastave, a g. dr. Patai u veoma canovitom govoru novosadske židove. Pročitana su razna pozdravna pisma i telegrami, među ostalima pisma S. C. J. i vrhovnog rabina dra. Alkalaja, koji žali, da radi bolesti nije mogao pribivati proslavi.

Svečanost je u svakom pogledu potpunoma uspješna i ostati će bez sumnje dugo lijepom uspomenom svima, koji su joj prisivili.

Dr. Josef Patai u Novom Sadu. Urednik poznatoga umjetničkoga i književnog mjeseca »Mult es Jövö«, danas najboljega i prvoga židovskoga lista svoje vrsti, stigao je u petak na svečanost »Jude Makabija« u Novi Sad. U petak uvečer i subotu bio je u hramu. U subotu je posjetio rabinu dra. Kisa, predsjednika jevrejskoga narodnog društva dra. Kassowitzu, dra. Sattleru i g. Lockera, te konačno predsjednice jev. ženskih društava. Njemu u čast priredjen je u subotu navečer u prostorijama jev. narodnog društva sastanak, kojom prilikom ga je u ime novosadskih cijonista pozdravila gdja Vig, predsjednica sekcije »Pro Palestina«. Dr. Patai u svome odgovoru ističe, da se u Novom Sadu opaža bujan cijonistički život i interes za izgradnju Erec Jisraela, pa s velsjim konstatuje, da i žene učestvuju u pokretu. G. Boroš, ravnatelj osnovne škole zahvaljuje na njegovim lijepim riječima, a Ivrijanci njemu u čast zapjevaju hebrejske pjesme.

U nedjelju je g. Patai prisustvovao proslavi Makabija. Na svečanoj skupštini učiniše jak dojam njegove riječi, da Makabi mora da se ugleda u prošlu slavu Makabejaca, pa da sa ovom zastavom u ruci ima da se bori za buduću slavu Makabejaca. Jednako je navečer na banketu održao govor. Sve je govore publike burno pozdravila.

U ponедjeljak bio je gosp. Patai u Beogradu, gdje je posjetio i Vrhovnog rabina g. dra. Alkalaja. U ponedjeljak navečer oputovao je natrag u Budimpeštu obećavši prije toga, da će ove zime još jednom posjetiti Novi Sad i ondje održati predavanje o svom prošlom putovanju u Erec Jisrael. (M. W.).

Sefardska konferencija u Beogradu. Inicijativom delegata ovdje crkv. školske Jevr. opštine sefard. obreda, koji su učestvovali na II. sefardskoj interteritorialnoj konferenciji u Beču 15. augusta o. g., održana je 13. septembra u nedjelju poslije podne u sali kluba »Jedinstvo« konferencija, na kojoj je delegat g. dr. Salomon Alkalaj, potpredsjednik iste opštine, podneo iscrpan referat o toku i rezultatima sefard. konferencije u Beču, istakavši ujedno važnost i značaj jedne sefardske organizacije u smislu i duhu donešenih zaključaka t. j. u skladu sa statutima Svetske Cijonističke Organizacije. Gosp. Raf. Finci, predsednik Crkv. školske Jevr. opštine, koji je ujedno bio i predsedavajući konferencije, zahvaljuje referentu na zauzimanju i konstatuje, da se referat od strane konferencije jednoglasno prima. Zatim izjavljuje u ime opštinske Uplove gotovost ove za punu saradnju u budućem radu na kulturnom razvitku sefarda i na radu na obnovi Palestine. Gosp. dr. David Alkalaj osvrće se na referat, a čini i izvesna obaveštenja, pošto je i sam učestvovao aktivno na toj bečkoj sefard. konferenciji, jer je na to imao dužnost i pravo, kao delegat svetskog cionist. kongresa. Nalazi, da je sada najvažnije preći na samu stvar t. j. poraditi na ispunjenju donešenih zaključaka na konferenciji u Beču, za što je potrebna saradnja i veća aktivnost svih sila, kako bi razvrat u kulturnom i palestinskom radu bio što pozitivniji.

Konferencija je bila dobro posećena. Ona je imala fakultativni značaj. Na njoj nisu donešeni nikakvi zaključci, jer su se sazivači zadovoljili samo sa referisanjem o radu svoje delegacije.

Zenica. Kulturno udruženje židovske omladine »Neurim« održalo je u subotu dne 5. o. m. svoju redovitu glavnu skupštinu, kojoj je prisustvovao izaslanik Saveza, član Hanhage u osobi mnogo cijenjenog h. Cvi Rothmüllera.

Tačno u 9 sati na večer otvorio je glavnu skupštinu predsjednik u z. h. Hany Salom, pozdravivši izaslanika Saveza havera Rothmüller a, te ostale prisutne članove. Zatim kao referentkinja za rad s djecom održala je referat o radu, kojem se je i ove godine najviše pažnje posvetilo te je pokazalo i lijepo uspjehe.

Tajnik Samuel Trink i održao je svoj tajnički izvještaj, ocrtavši cjelokupni rad udruženja, pri koncu zahvalio se članovima na dosadašnjem povjerenju koje je uživao, te apelira na glavnu skupštinu, da ga riješi dužnosti i da ga više ne bira u vodstvo, jer mu je nemoguće dalje ostati.

Blagajnički izvještaj podneo je blagajnik haver Jakob Ozm o, a povjerenik »Gideona« i »Haaviva« h. Albert Salom izvjestio je o stanju glasila.

Na predlog odstupajućeg odbora izabrana je bivša predsjednica gdje. Ada Pa po za počasnu članicu udruženja za njen agilan i požrtvovan rad, a na predlog glavne skupštine imenovan je jednoglasno začasnim članom odstupajući tajnik haver Samuel Trink i, u znak zahvalnosti i priznanja za vrijedan i uspješan rad. Odmah zatim uzeo je riječ h. Trink i, zahvalivši se srdačno na imenovanju, obećavši svaku daljnju pomoć pri društvenom radu.

Pošto je jednoglasno podijeljen apsolutorijski odboru, uzeo je riječ izaslanik Saveza haver Cvi Rothmüller, te je svojim lijepim dugim govorom upoznao omladinu s potrebama daljnega rada kao i njezinim dužnostima. Govor h. Cvia bio je od prisutnih pozorno saslušan i govornik burnim aplauzom nagradjen.

Zatim se prešlo na biranje novog odbora, te je izabran sljedeći odbor:

Predsjednik: h. Hany Salom; tajnik: Šandor Levi; blagajnik: Jakob Ozm o; referentkinja za rad s djecom: h. Laura Liebling; povjerenik »Gideona« i »Haaviva«: h. Hajim Ozm o; knjižničar: Leo Bartfeld; odbornik bez funkcije: Albert Salom.

Hany Salom u zaključnoj debati zahvaljuje na povjerenju iskazanom izborom i pozivlje članstvo na intenzivni rad u smislu razlaganja izaslanika Hanhage.

Izbori za gradsko zastupstvo u Vinkovcima. Izbori za gradsko zastupstvo obavljeni su 6. rujna. Cionisti su istakli svoju posebnu listu, te su na istoj izabrani sa 100 glasova dakle sa 100% učestvovanja Židova kod istih, gosp. dr. Ignat Lang i Rudolf Gross.

Uspjelo nam je, da kod gradskih izbora raščistimo sve nesuglasice i da na taj način odnesemo doličnu pobjedu. Na radničkoj listi izabran je također naš sumišljenik Berh. Stein.

Izraelitska bogoštovna općina. Na »Novu godinu« počinje služba božja u sinagozi i u podružnoj bogomolji: na večer u šest, u jutro (samo u sinagozi) u pol sedam, prije podne u tričetvrt na devet, poslije podne (samo u sinagozi) u 5 sati.

Bar-Giora, udruženje cionističkih visokoškolaca iz kraljevine SHS poziva sve sumišljenike ce, koji kane ove godine studirati u Wien-u, da se na to društvo obrate radi uputa. Pismeno: Wien I., Universität, usmeno: Wien IX., Theater-Cafe, Lustkandlgasse 4, vis - a - vis Volksoper-a. Redoviti sastanci svakog petka uveče u Theater-Cafe-u.

Instrukcije. Židovsko akademsko potporno društvo uredilo je odio za posredovanje instrukcija. Tomu odjelu stiglo je do sada 30 prijava od Židovskih studenata i studentica, koji su voljni uz umjereni honorar, da daju podatak (instrukciju) učenicima, odnosno učenicama srednjih škola iz svih predmeta. Kako ovaj odio Ž. A. P. D. prema tome raspolaže sa pregledom o specijalnoj spremi pojedinih reflektanata, to se roditelji židovskih srednjoškolaca mogu s povjerenjem обратити

ovom odjelu ŽAPD, te će im isti u najkraćem roku priskrbiti odgovarajuću silu.

Tko traži instruktora neka se pismeno obrati na: Uprava »Židova« pod Šifrom »Instrukcija ŽAPD.«

JEVREJSKI KURSEVI.

Kursevi za učenje jevrejskoga jezika započeli su u Zagrebu intenzivno da rade. Radi informacije onima, koji još žele da te kurseve pohode javljamo raspored sati šest kurseva, koji zasad rade:

- I. Ponedeljak i Subotu u 6 i pol;
- II. Utorak i četvrtak u 8;
- III. Srijeda u 6 i pol i Nedjelju u 9 sati prije podne;
- IV. Utorak u 6 i pol i Nedjelju u 8 sati prije podne;
- V. Ponedeljak, Srijedu i Subotu u 7 i pol sati;
- VI. Ponedeljak, Utorak i četvrtak u 3.

Javi li se dovoljan broj učenika, koji žele da u drugo koje vrijeme imadu kurseve, otvorit će se novi kursevi. Svi se kursevi do daljnje obdržavaju u Talmud-Tori (Palmotićeva ul. 16, prizemno — lijevo).

VJESNIK SAVEZA ŽIDOVSKIH OMLADINSKIH UDRUŽENJA.

Broj 3.

18. IX. 1925.

1. Finansije. Imade još mnogo udruženja, koja svojim novčanim obvezama prema Savezu ne udovoljuju ili nikako, ili tek nakon mnogih opomene i velikog dopisivanja. Kako je potonje skopčano s velikim troškom i neugodnostima ne samo za Savez, nego i za društva sama, to ovim još jednom pozivljemo sve one, koji Savezu duguju novaca, da dugove plate i prije, nego što dobiju različne opomene i dopise. Savez sam imade dosta dugova, pak ne može da čeka neizvjesno vrijeme, dok mu udruženja ne doznaće izostale svote za članarinu, knjige, značke itd. Sva udruženja, koja do 25. septembra nijesu platila dugove, dobit će opomenu s izvatkom računa, a ona, koja do 15. oktobra o. g. ne plate, imat će da trpe posljedice, predvidene u rezolucijama na 6. Saveznom Vijeću u Osijeku.

2. Organizacija. Pozivlju se tajnici svih udruženja, da po mogućnosti što prije jave Savezu, koji članovi njihovih društava dolaze po prvi puta u Zagreb na studije i koju struku kane studirati. Isto tako neka se jave članovi, koji polaze na studije visoke škole u inostranstvo, osobito u Beč. Nadalje se umoljavaju društva, da pošalju na Savez imena i adrese otriči članova i članica, koji imadu volju ili načinu, da se posvete zemljoradničkom ili gospodarskom zvanju, te koji bi želili otići na hahšaru. Za kratko vrijeme pružit će se po svoj prilici zgoda, da se osnuje haščka stanica u Jugoslaviji, pak nam je potrebno znati imena eventualnih reflektanata, da se možemo s njima staviti u neposredni saobraćaj.

3. Knjige. Sva udruženja, koja još dosada pomutnjom ili iz drugih razloga nijesu dobili knjige Cvi Rothmüller: »Židovska kolonizacija Palestine«, pozivlju se, da to jave Savezu. Ostala društva imadu što prije raspaćati sve poslane primjerke i obračun na Savez odaslati. Na želju šalju se daljnji primjeri u neograničenom broju.

• Upozoravamo članove, koji vladaju njemačkim jezikom, da se po mogućnosti u što većem broju pretplate na izvrsne cionističke novine »Jüdische Rundschau«, koje izlaze dva puta na teden u Berlinu. Pretplata stoji Din. 55.— na četvrt godinu, a pretplate prima Savez. Uputno bi bilo, da svaku udruženje naruči te novine, pak da ih pohrani u arhivu, jer su mnogi članci u njima od velike i trajne vrijednosti, a vijesti prikazuju suvislo i pregledno razvijanje cionističkog pokreta na čitavom svijetu.

Osim toga preporučamo ponovno hebrejski ilustrirani časopis »Hamizrah«, koji izlazi u Jerusalemu, pak pruža čitateljima slikoviti uvid u današnji život Palestine i njezin razvitak. List se pretplaćuje i naručuje kod Saveza, pa pretplata stoji tromjesečno Din. 60.

4. Ured za nabavu knjiga i nota. Živo preporučamo, da si pojedinci ili društvene knjižnice

nabave kod Saveza note i knjige, čiji popis i cijene donosimo u cijelosti. Od svega imademo tek maleni broj na raspolaganju, ali mi ćemo si nabitvi i veće skladište za one knjige ili note, za koje će se pokazati kod omladine interes. Tom prilikom upozoravamo društva, neka nam jave, da li bi trebali i koliko udžbenika za hebrejski jezik. Poznato je, da je netom izašao prijevod udžbenika Moše Ratha, koji se može naručiti direktno kod prevodioca, Dra. Kellera, rabina u Bačkoj Topoli.

Din.

Dav. H. Azriel: Moj put u Palestinu (cir.)	10.—
Dr. S. Bernstein: Der Zionismus	10.—
Salomo ben Gabirol: Königskrone	5.—
Mendale Mocher Sforim: Schloimale, vez.	60.—
Mendale Mocher Sforim: Die Mähre	60.—
J. L. Perez: Novele (prev. Oskar Stein)	12.—
Dr. Artur Ruppin: Die Juden der Gegenwart	30.—
Dr. H. Schachtel: Erec-Israel Merkbuch	15.—
Dr. A. Singer: Priče za žid. djecu	30.—
J. Vrhlicky: Bar Kohba	10.—
Dr. inž. A. Weber: Izgradnja Palestine	6.—
Dr. I. Altarac: Sabatski sastanci	15.—
Kisselgoff: Liedersammelbuch	85.—
J. Engel: Z'mirot liladim 1 (samo za glas)	20.—
A. Nadel: Jüd. Volkslieder: I. 2 (glas i klavir)	25.—
Z. Hirschler: Žid. nar. pjesme (glas i klavir)	40.—
J. Achron: Hebräische Melodie (gusli i klavir)	40.—
J. Achron: Hebräische Melodie (gusle i klavir)	40.—
J. Engel: Žid. pučke pjesme (za klavir)	40.—
» Kadiš rabi Levi Berdičevskog (tenor i bas)	15.—
» Žid. nar. pjesme (za glas i klavir) 3 sveska po	30.—
» 5 komada za glasovir	48.—
» Djeca polja (ruski i jidiš) Svezak I. i II.	48.—
» Djeca polja (hebrejski i njem.) Svezak I. i II.	48.—
» Dječje pjesme (jidiš i ruski) Svezak I. i II.	48.—
» Dječje pjesme (hebrejski i njem.) Svezak I. i II.	48.—
» Chabader Melodie (za violinu i klavir)	20.—
» Freilachs (za violinu i klavir)	20.—
Josef Achiron: Leber (Hebr. ples) (violina i klavir)	24.—
M. Milner: Bain Rebn zu Mlave-malke (glasovir)	25.—
Gurowitsch: Ribojn ojlok (za glas i kor, glasovir)	20.—
Seminski: Ani hadal (za 4 glasa i kor)	20.—
Kaplan: Jüd. Melodie (za violinu, glasovir, harmonij)	20.—
M. Milner: Unsane tojkef (za solo i kor)	25.—
Zeitlin: Reb Nachmans Nigun (za gud. kvintet)	25.—
Zeitlin: Eli Zion (za čelo i glasovir)	25.—
Gnjarin: A Nigun fum Schajke (za gusle i klavir)	15.—
Žitomirski: Schlof main Kind	15.—
Kaplan: Numa Ferach	15.—

5. Centralni Ured za posudivanje knjiga. U smislu lanjskih zaključaka i odluka možimo ponovno, da nam se pošalje najnoviji popis knjiga svake pojedine društvene knjižnice. Ako ćemo jedamput biti u posjedu cijelokupnog popisa, moći ćemo na temelju toga razviti lijepi sistem posudivanja knjiga i nadopunjivanja biblioteka. Nažalost pokazaše udruženja dosada za tu stvar začudni nemar, a i se nadamo, da će to odsada biti drugačije, jer će važnost i lijepu zamisao te ustavne bolje razumjeti. Knjižničari neka dakle sastave popis knjiga svoje knjižnice i neka odašalju jedan prepis Savezu.

6. Keren Kajemet. U zadnjem broju »Vjesnika« pozvali smo omladinu, da povede akciju, da se sakupi što više darova kod pozivanja na Toru prigodom predstojećih blagdana i da u tom smislu djeļuju što energičnije na starije. Taj poziv obraćamo ponovno na omladinu i upozoravamo sva društva, da će se točno voditi evidencija o svakome mjestu, gdje se darivalo pri Tori za K. K. L., ali i o onima, gdje se to nije činilo, pa će dio odgovornosti svakako pasti i na omladinu, ako ne bi bilo uspjeha u toj stvari.

Na Hol hamoed Šukota imade omladina u svim mjestima da bezuvjetno isprazni škrabice i da nastoji nove smjestiti.

Prigodom blagdana »Simhat Tore« preuzima omladina novo dužnost, da djeluje na samom omladincu ■ pravcu, da kod pozivanja k Toru daruju što veće prinose za Narodni Fond. Samo na taj način će pojedinci dokazati, da im je zbilja stalo do visoke etičke i socijalne ideje Keren Kajemeta i da će tu ideju, makar i žrtvama materialne naravi potpomagati. Ne smijemo zaboraviti, da sada u Palestini postoji, kao nikada prije, ogromna potreba za zemljštem, te da je jedini Keren Kajemet, koji nam daje garanciju, da se te potrebe ne će iskoristiti u niske svrhe.

Za vrijeme »Simhat Tore« treba da omladinska društva prodavaju modro-bijele zastavice za djecu, a novac se imade također upotrebiti za K. K. L. — Te zastavice se imaju izradjivati u što većem broju odmah poslije Roš-hašane, tako da se može već par dana prije i na sam dan Simhat-Tore prodavati djeci i obiteljima. Zastave moraju biti ukusno izradene i ne smiju biti odviše velike. Neka se uznastoju platno u tu svrhu nabaviti jeftinim putem kod naših trgovaca, a izradbu neka preuzmu djevojke u društvu. Cijena zastavama ne smije biti odviše velika, nego primjerena; najbolje je, da se po volji plaća, ali ne ispod neke minimalne svote. Gdje se ne dobije jeftino platno, neka se barjaci izrade iz papira.

Misrad S. Z. O. U.

Šport i gimnastika

K ROŠ-HAŠANI 5686.

U više navrata bilo je u ovim novinama rasprava o pitanjima sporta i gimnastike u nas u Jugoslaviji. Uz članke teoretske naravi o fizičkoj regeneraciji židovstva bilo je i govora o organizaciji sporta i gimnastike.

Pred neko 4 godine raspravljalos se o grupaciji sportskih društava u jednu odjelitu organizaciju. Iz fakta, da struktura Omladinskog Saveza nije podesna za unapredjivanje sporta i gimnastike, pa iz velike potrebe stvaranja novih i jačanja već postojećih društava, rodilo se mišljenje ne o nekom posebnom savezu, već o podsaveznu, autonomnom u sportskom pogledu. Taj prijedlog, kasnije reformiran u prijedlog o stvaranju kruga Makkabi Weltverbanda, propade nakon besplodne novinske polemike o »još jednom savezu«.

I životarilo se. Potreba rada za tjelesnu regeneraciju rodila je mnogo novih društava i dovela do stvaranja sekcijsa za sport u opće omladinskim društvima. Većina se tih novih društava postepeno začlanjivala u Omladinskom Savezu — tražeći ondje oslona i potpore u svom radu. Toga Oml. Savez nije mogao da pruži naprsto iz razloga, jer nije bilo ljudi, koji bi uz prilike, koje uvjetuju dioništvo na vodstvu Saveza uopće, bili sposobni da u sportskom pogledu zadovolje i da kao referenti ispune barem djelomice zadaće svoga referata za sport i gimnastiku. U drugu je ruku rad sa gradjanskim sportskim i gimnastičkim društvima bio otešan, jer su ta društva bila u Savezu začlanjena samo sa svojim članovima omladincima. Stvarali su se zbog toga tijekom vremena razni prelazni stadiji, fizički pododbor primjerice, da se kasnije opet sve povrati starom: i nije se zaista, gotovo ništa — moglo da uradi.

Ta spoznaja dovela je opet do tretiranja toga pitanja i konačno do zaključka o skupljanju svih organizacija, koje

se bave sportom i gimnastikom u jugoslavenski okrug svjetskoga saveza židovskih gimnastičkih i sportskih društava »Makkabi«.

Za nas takovo rješenje znači izlaz iz te neprirodne situacije, gdje smo imali jake i zdrave sportske centre, kojima je trebalo čvrste organizacije: da im udari biljeg obnovnoga židovskog pokreta, da im sistematizira rad i da ga unaprijedi, a te organizacije nije bilo i nije bilo ljudi, koji bi bili dorasli svojoj zadaći kako u cijonističkom, tako i u sportskom pogledu.

Okrug Makkabi Weltverbanda moći će to da bude. Naša će biti zadaća, da ga stvorimo jakim i zdravim: da mu u vodstvu budu ljudi potpuno ispravni s cijonističkoga gledišta i sposobni sportski radnici. Trebat će prikupiti sva postojeća sportska i gimnastička društva, dati im i širiti u njima ideje obnove i pružati im mogućnost tehničkoga rada i napretka, ponajvećma odgojom vrsnih učiteljskih sila. Trebat će posvetiti mnogo pažnje i stvaranju novih društava, gdje su ona potrebna i gdje ih nema.

Taj okrug trebat će i kolaboracije sa Omladinskim Savezom, ne samo zbog zajedničkih priredaba, već i za drugi dio svoje zadaće, judaizacije i hebraizacije.

*

Pripreme za osnutak toga okruga u punom su toku i naskoro će se — u vezi s Vijećem Saveza Cijonista Jugoslavije — održati i konstituirajuća skupština njegova. Vodi ih zagrebački Makababi, ovlašten na to sa dvije strane, iz Osijeka i Wiena. No oživotvorene ovisit će samo o volji sportskih društava i sekcijsa.

Danas su šport i gimnastika u Jugoslaviji na raskrsnici.

*

Ovo je ujedno i glavna zadaća zagrebačkoga Makabija u novoj godini 5686. To on duguje jugoslavenskom židovstvu kao najjače sportsko i gimnastičko društvo, koje je uvijek moralo, a i svraćalo pozornost na propagandu svojih ideja.

Ali u internom pogledu namiču se društvo jednako zamašne, a i sitne zadaće, kojima vjerojatnost provedivosti u velike varira, no kojima je stupanj potrebe ipak gotovo jednak.

Tu je u prvom redu rješenje pitanja gombaone, za koje se vezuju mnoga druga pitanja kao porast kvantiteta i kvaliteta članova. Po svim znacima sudeći ne će se izvesti projekat gradnje doma po židovskoj općini i Makabi će morati drugim načinom gledati tu potrebu realizovati. Jasno je: pitanje je goruće i traži rješenje i velikih žrtava.

S pitanjem prostorija u uskoj vezi je i osnutak kulturne sekcijsa, koja bi davala članovima, a osobito djeci i onima, kojima je nemoguće raditi u omladinskim društvima, židovskih vrednota. Za sada morat će se rad u tom smjeru ograničiti samo na ono, što je moguće pružiti na vježbovnom satu: gajenje jevrejske glazbe i »nagovori«.

U sportskom radu nastaviti će se istim smjerom.

Gimnastičku sekciju zapada najveća zadaća. Ne samo, što je njoj povjeren odgoj pomlatka i naraštaja, već je to sekcijsa, kojoj je glavni djelokrug u

zimi, gdje ona prima gotovo sve ostale sekcije za kondicijono vježbanje u svoju sredinu. Prednjački je zbor odredio program rada za ovu godinu, pa se razabire, da će se nastaviti gajenjem moderne gimnastike. Sistematski rad neće biti isprekidan, već naprotiv krunisan priredbama, od kojih su u izgledu: nastup prigodom Saveznog Vijeća S. C. J., Hanuka akademija, proljetna javna vježba i priredba prigodom even. otvorenja dvorane. Ove će godine ta sekcija obraćati veću pažnju pohodima u mjestu izvan Zagreba kao što je počela prošle godine (sudjelujući na priredbama u Bjelovaru i Karloveu). Nastaviti će se i ove godine sa izobrazbom prednjaka, pa će se gledati aranžirati tečaj i za kurziste izvan Zagreba, kako bi i vanjska društva došla do sposobnih ljudi.

Od ostalih sekcija kojima predstoji veće zadaće spomenut ćemo nogometnu, kojoj naskoro — poslije blagdana — počinje jesenska prvenstvena sezona. Sekcija se trgnula iz mrtvila, pomladila je svoje redove i spremna je, pa se možemo nadati drugaćijem izlazu u prvenstvu no prošle godine. Preko zime valjat će joj isto tako kao i lako atletskoj posvetiti mnogo pažnje kondicijonom trainingu svojih članova, koji imaju mogućnost rada u gimnastičkoj, teškoj atletskoj, mačevalačkoj i novo osnovanoj boks sekcijsi, kojoj su članovi zasada samo akademici iz Juđeje i Ž. A. P. D-a njih 20 na broju, koji su započeli trainiranjem toga za tjelesni razvitak podesnoga sporta.

*

To bi, u kratkim ćrtama bile prikazane zadaće Makabija u novoj godini 5686. Nastojali smo ih u kratko izložiti označiti im značenje i ustanoviti im potrebu i mogućnost izvedbe. Ima među njima velikih i teških pitanja, no vjerujemo u njihovo oživotvorenje, jer se mnogo toga može uz čvrstu volju i energiju, a prije svega uz izdašnu potporu i članstva i gradjanstva, koje je vazda znalo ezeniti rad Makabija, zdrave i jake židovske institucije.

Samuel Deutsch.

Izašao je

Pregled kolonizacije Palestine
od CVI ROTHMÜLLERA

Svatko tko hoće upoznati uzroke, značaj, svrhu, razvitak i probleme židovske kolonizacije u Palestini, treba da nabavi ovu knjigu koja obasiže 160 strana džepnog formata.

Cijena broširano 15 Din. Novac se šalje unaprijed. Naručuje se kod:

Saveza Židov. Omlad. Udruženja
Zagreb, Ilica 31./III.

Darujte za halučku farmu

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet lejisrael)

Izkaz darova br. 23. za vrijeme od 3. do 17. septembra

Svim rodjacima, prijateljima i znancima žele LEŠANA TOVA TIKATEVU pa u tu svrhu daruju za Odkup od čestitanja

OTKUP OD ČESTITANJA.

Slatina: Aleksander Beck 40, Leopold Fuchs 20, Julio Scheiber 20, Isidor Kohn 20, Desider Frank 20, M. Altheim 20, Maks Frank 20, Žiga Heinrich 20, Adolf Bröder 20, Artur Bauer 20, Bernard Glück 20 240.—

Ogulin: Hugo Miesner 20, Flora Goldner 20, Hugo Goldner 20, Josip Gerner 20, Dori Zimmermann 20, Milan Licht 40, Simo Schwartz 20 160.—

Novigrad: Ignac Goldschmiedt 50.—

Stari Bečej: Ž. O. U. »Ivrija« 20, Nandor Steiner 20 40.—

Ludbreg: Po 20 Din.: Obitelj Mavro Appler, obit. Artur Schyler, ob. rabin Deutsch, ob. Makso Scheyer, ob. Jakob Sch'esinger, ob. dr. Oton Spiegler, ob. Gross, ob. Sam. Weiss 160.—

Zenica: Samuel Trinki 50, Oto Weiss 50, Sami Papo 25, Hilmija Zadić 20, Rafael S. Trinki 15, Šandor Levi 10, Salomon Trinki 20, Leo Bartfeld 10, Moric Montilja 10, Elias Ozmo 10, Juda Montilja 20, Zadik Salom 10, Benjamin Pinto 10, Moric Salom 10, Šua Salom 10, Rafaēl I. Trinki 10, Rafael Danon 10 300.—

Križevci: 30 Din. Robert Pscherhof; po 20 D.: Aleks. Goldschmiedt, dr. Weiss, Vlatko Hirschl, Lad. i Zora Hirschberger, Leo Scheyer, Ljudevit Strauss, Vjera Schwarz, Žiga Klarić, Jakob Hirschl, Feliks Weinberger, Vilko Schwarz; po 10 Din.: 10 osoba 350.—

Glini: Arnold Grünwald 30, Makso Spitzer 29, Kohn i brat 20, Hinko Schlossberger i Sinovi 25, Aleksander Schlossberg 20 115.—

Daruvar: Makso Pfeiffer 30.—

Vinkovci: po 50 Din.: Julije Wiener, ob. Marton, Ignat Šlomović, Vilko Ornstein; 40 D. Lav Flesch, po 30: Adolf Hirtweil, Erich Moses, dr. Ignat Lang, Ljudevit Sonnenfeld; po 20 Din.: Isidor Herzog, Grünwald i Preis, Hirschfe'd i Schlesinger, Filip Schön, Hugo Deitelbaum, Adolf Hecht, dr. Armin Lederer, Žiga Brichta, Šandor Weinberger, dr. Stark 560.—

Sisak: Hermann Weiss 20, N. Pollak 10, dir. Julius Schlesinger 50, Žiga Jünker 20, Moric Fischer 20, dr. Leon Ferić 40, Max Hirschler i Planer 20, Jakob Heumer 20, Samuel Strasser 20, N. Steiner 20, Zlata P'aner 20, N. Platschick 20, Jack Neuburg 10, Isidor Biermann 20, F. Flesch 20, Ad. Katić 20, Vilko Steiner 20, Mirko Fuchs 20, Maks Deutsch 20, Armuth i Richtmann 20, A. Rosenfeld 20 440.—

Gradačac: Benjamin Menahem Kabiljo 20, Maitilda i Jakov Kabiljo 20, Artur i Fanika Kraus 20, ob. Abraham Rotenberg 20 80.—

Požega: Ignac Kohn 100, Jakob Geršković 30, Jakob Schillinger 30, Ilijan Kohn 20, Kohn Herma 20, Samuel Gross, Kutjevo, 50, Salomon Grünwald 30, Robert Bienenfe'd 20, Emil Berger 30, Jakob Neumann 20, Hersch Fessel 20, Milan Bienenfeld 20, Žiga Sternberg i drug 20, Adam Hoffmann 20, Heinrich i Reiss 20, dr. Lazar Roth 20, Lujo Poljak 30, Hugo Adler 50, Leo Steiner 50, Josef Adler 30, Felix Adler 50, Mavro Haas 50, Sterk Milan 30, Viktor Kohn 20, Ernst Adler 20, Dr. An-

drija Deak 20, dr. Oskar Brichta 50, Samuel Spitzer 50, dr. Felix Sternberg 50, Haas Samuel 20, Milan Haas 20, Makso Steiner 20 1030.—

Osiek: Ing. Ljudevit Freundlich 30, Eugen Löbl 20, dr. Karlo Weissmann 30, dr. M. Lederer 30, dr. Nikola Tolnauer 50, dr. Hermann Weissmann 100, Gustav Steinitz 20, dr. Ivo Herlinger 20, dr. Margulies 20, dr. A. Städler 10, Lavoslav Baum 30, dr. Aladar Klein 30, Braća Hahn 50, Vilim Vogel 50 490.—

Zagreb: Obitelj Julijo König 500, Mojsije Ehrenfreund 100, Lav Stern 50, Gizela Schwarz 25, David Herzog 50, Jakob Lachmann 50, Eugen Berl 50, Karl Ebenspanger 50, Artur Blau 50, Leo i Kornel Büchler 50, Lolo Pfeffermann 50, Egon Belinski 50, Z. Kreutzer 50, Jakob Präger 50, Vatroslav Fleischhacker 50, F. N. 50, dr. Oskar Fischer 20, Mijo Aschner 20, ob. Rosner i Kohn 30, dr. Hirschfe'd 50, Fani Weiss, Zlatar, 50, Ernst Fürst 50, Leo Klaber 100, Milan Lauš 100, Hinko Goldstein 100, Spitzer i Benedek 100, Jakob Kappon 50, Ferdo Schwarz 100, dr. Oto Braun 30, Šandor Deutsch 30, Samuel Deutsch 20, Josip Pribram 20, Drag. Steinhardt 30, Clara Barmaper 100, Recha Barmaper 50, dr. Hugo Bauer 100, Manfred Sternberg 100, Alfred Dragoner 30, Ljudevit Kohn 50, Armin Frey 50, dr. Gustav Heinrich 50, dr. Rikard Bauer 50, dr. S. Perlberg 100, dr. Leo Steindler 50, ing. Zlatko Rosenberg 100, David i Paula Spitzer 50, ob. Simon Kron 50, ob. Leo Pisker 200, ob. Josip Hoffmann 100, ob. Julio Hoffmann 100, ob. Vilim Hoffmann 100, ob. Müller 50, Gradjevno poduzeće »Friedmann« 50, Vladimir Dimić 20, Isidor Kern 30, Antun Blau 40, Jakov Müller 20, Eduard Stern 25, Adolf Stern 25, Hinko Stern 25, dr Herman Njemirovski 100, Dori Blau i supruga 40, Simo Seligman 20, Makso Kovač 25, Ludvig Weiss 10, Robert Veith 10, Arnold Donner 50, Hermann Jettie 10, Martin Halpern 30, Jakov Halpern 20, dr. Milan Kolmar 30, O'ga Spitzer 40, dr. L. S. 40, Hugo Wollner i dr. 25, Hermann Adler 50, S. Büchler 20, N. N. 10, R. Spitzer 10, Stein 10, Braća Kastl 100, Milka Freiburger 30, R. Lorber 30, Rosinger 50, supruzi Emil Müller 30, Mila Fuhrmann 15, A. Freiburger 30, Izrael i Lenka Mevorach 20, Ferdinand Schwabennitz 10, Čiča Gross 20, Laura König 20, Mirjam Weiller 50, N. N. 60, Švarcenberg i Stern 20, N. N. 10, N. N. 15, B. 10, K. 10, W. 10, N. N. 10, Šarlote Grossmann 10, N. N. 5, N. N. 10, A. A. 10, Hinko Hirschl 20, N. N. 20, N. D. 10, E. Mandolfo 10, Sonja Hajon 10, Kauder 20, N. N. 10, Weil 20, Stern 10, Fuhrmann 10, Schwarz 10, N. N. 10, Mayerhofer 10, H. Rosenberg 10, Bresslauer 20, N. N. 25, Wollner d. d. 10, Lederer 20, Blau 20, Vera i Nada Kanitz 30, Elsa Schwarz 10, dr. Alfred Singer i supruga 50, Oskar Winkler 50, V. Neubrunn i supruga 25, Leo Zitterer i supruga 50, Mavro Preiss i supruga 25, Žiga Schulhof 50, Ferdo Mayer 200, dr. Hugo Kon i supruga 100, supruzi dr. Beno Stein 50 5345.—

OPĆI DAROVI.

Ogulin: Za prodane kalendare 50.—

Stari Bečej: Sabrano na vjenčanju Juca Krausz—Andor Vamos 240, Lövy Lemun 20,

Weiss Triest 18, Bela Feher za izgubljenu škrabicu 30, sabrano po »Ivriji« na Barmicva Julije Hubert 80 388.—

Zavidović: Za prodane kalendare 50.—

Zenica: Za prodane kalendare 70.—

Zagreb: N. N. 20, Robert Veith umjesto čestitke vjenčanju Trammer—Dr. Isak Heršković 50 75.—

Križevci: Za prodane kalendare 55.—

Glini: Za prodane kalendare 25.—

Karlovac: 55.—

Ludbreg: Za prodane kalendare 25.—

Bihać: Za prodane kalendare 205.—

Sarajevo: Jevr. omr. udr. »Cijon« Brčko (u znak saučešća porodici Papo 100.—

Vinkovci: Za prodane kalendare 100, Vilko Ornstein za marke 40 140.—

Travnik: Jakob H. Pinto 30, Juda Konfort 50, Benjamin Pintó 20, Arnold Seifmann 10, Zadik Konforti 20, dr. Leon Schönfeld 50, Marija Schönfeld 50 230.—

1468.—

SKRABICE.

Slatina: 160.—

Donji Miholjac: Roza Silberberg 30.—

Križevci: Bne Jisrael 160.25, Zora Hirschberger 158, dr. Weiss 51.50, Vilko Schwartz 50, Zlata Hoffmann 39, Jakob Hirschl 25, Žiga Klarić 22, Samojo Grossmann 15, Ivka Breyer 10, Josip Goldberger 10, Aleks. Goldschmiedt 7.50, Ferd. Goldschmiedt 5, Robert Pscherhof 4.25 557.50

Zagreb: Adolf Engl 73.25, Schlesinger 26.25, 99.50

Cakovac: 250.—

Zagreb: Ahdut Hacofim na svom prvom kempu 227.50

Sarajevo: Simha Juda Montilja, Kisejjak 50.50

Sisak: Bernat Klein 25.25, Jakob Heumer 17.25, dr. Leon Ferić 1.75, Lichtenberg i Trautmann 1.50, Ljerka Gross 1, Aleks. Rosenfeld —25 47.—

Zagreb: Ljerka Hirschl 15.50, Mavro Büchler 66, Nada Ascher 75.25, N. N. 20, Branka Kastl 37.25, Olga König 13.50, Laura König 60, Rothmüller 20, Laura König 100, Vera Krauss 66.75, Löwenstein 106 580.25

2002.25

ZLATNA KNJIGA.

Rogatica: Prigodom vjenčanja Dona Levi—Isak S. Bararon 420.—

Sarajevo: Na račun upisa ing. Goldsteina, Fike Papo, Abram Cappon daruju: Bukica i Solči Pećera 20, Abram Maestro 20, Ing. Hahamević 50, Nisim A. Cappon 200, Avram A. Cappon 50, N. N. 32, Sultana Atijas 40, sakupljeno na zjari, Stolac, 40, Lenka Stern 20, Vilma i dr. Žiga Bauer 50, Sumbul Montilja 25, Jakob H. Montilja Sinovi 20, Sal. Gaon 50, Juda Montilja 50, Ing. O. Grof 20, Silvio Finci 40, dr. Žiga Bauer 150 877.—

Vinkovci: Žid. bog. općina kao prvi obrok od darovanih 20 funti prig. otvorenja universe 1000.—

2297.—

JAAR JUGOSLAVIJA.

Zenica: Leo Bartfield na ime pok. oca Baruha Bartfelda prig. obljetnice smrti 60.—

Stari Bečej: »Ivrija« na ime svoga najmladijeg člana Julije Hubert prig. Barmicva 2 m. 180.—

Travnik: Na ime pok. majke daruje Haim Papo 50.—

290.—

MASLINE.

Sarajevo: U vrt blagopć. rabina Haham Moše Maestro a na ime njegove pok. supruge Leje Maestro daruju: Avram M. Maestro 60, Ester A. Maestro 60, Jakov A. Maestro 60, dr. Žiga Bauer 60, Simon A. Papo na ime pok. Louisa Schlossbergera 180, Henrietta Thau, Tuzla, na ime pok. sina Johanana 240 660.—

DAROVI ZEMLJE.

Novisad: Reni Ižo 100, Marer Simon 30, prigodom Britmila u kući Mikša Grün daruju: Maks Grün i supruga 200, David Pesing i supruga 100, Csernjei Jenő i supruga 200, Csernjei Matija i supruga 200. Bernat Pesing i supruga 100, Csernjei Mor. 25, Max Bader 100, Grünberger Adolf 50, Jack Pesing 25, Sigm. Reich 100, Marko Hirth 50 1280.—

Čakovac: Sabrano na veselici Z. O. D. dne 5. rujna 452.—

Vinkovci: Umjesto liječničkog honorara dru. Starku, Vilim Grün, Vrbanja 50.—

Travnik: Prig. rodjenja unuka daruje dr. Schönfeld 100, prig. vjenčanja Menahema Salom u kući Bohora Saloma sabrano 310 410.—

Stari Bečej: Prihod Hanuka proslave 824.—

3016.—

TORA DAROVI.

Stari Bečej: Ignac Feldmann 50, Stevan Herzog 10, Gregor Horvath 10, Izidor Hubert 50, Julije Hubert 50, dr. Oskar Krausz 10, dr. Aleksander Nagy 30, Jancsi Nadj 30, Stevan Nadj 10, Lajoslav Schönaug 10, Rudolf Spitzer 20, Nandor Steiner 10, Bela Stern 5 295.—

Varaždin: 453.—

Bitoč: Isak Jakov Jušah 10, Abram Moše Aruti 18, Isak B. Masot 30, Masot i Jušah 20, Meir Š.

Nosite radi njihovih mnogih prednosti

Raučuk pete i potplate.

Hason 10, Hajim M. Kalderon 20, Jakob Alva 10, Šmule Alva 10, Isak Šame 200 328.—

Sisak: Max Deutsch 100, Josip Gross 50, Milan Mayer 50 200.—

1276.—

JACOBI AKCIJA.

Vukovar: Prigodom vjenčanja Gize Herzog-Sigmund Freund sabrao dr. Julije Diamant, a daruju: Leopold Herzog 100, Adolf Herzog 500, Ernest Kadelburg 20 620.—

DAROVNA KNJIGA.

Bitoli: Na vjenčanju Šemuel A. Levi umjesto cvijeća daruju: Abram Peso 20, Mojis Kamhi 50, Abram Azriel 20, Henri Nachmias 50, Benko Kolonomas 20, Mojis A. Levi 20, Israel Aseo 100, Leon Kamhi 30, Abram Asael 50, Šlomo Pardo 20, Žosef Kamhi 20, Šmuel Pardo 20, Nisim Varšano 30, Samuel Levi 200, na hanukat Habajit Akiva Eskajo daruju: Akiva Eskajo 100, Josef Russo 10, Isak Levi 20, Bohor Išah 20, Rafael Israel 10, na Berit niña kod bači haberita Hajim Kalderon 300, na vjenčanju hav. Šlomo Kalderon ubrano 350 1450.—

Vinkovci: Na Bar mičeva slavi Zdenka Brichta daruju: po 100: Žiga Brichta, Lav. Flesch, Frank iz Newyorka; 50 dr. Stark; po 20 Liebmann; 15 Zdenko Brichta, 10 Slavko Brichta, Žiga Kaufmann, Josip Deitelbaum 415.—

1865.—

PREGLED.

Iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije	14.536,75
Iz Bosne	4181,50
Iz Vojvodine	2183.—
Iz Srbije	1983.—
	22.884,25

Od 1. oktobra 1924. do 17. septembra 1925. unišlo svega Dinara 614.082,10.

HERZL AKCIJA.

Novisad: 8700.—

Varaždin: Arnold Mitzki 50, Mato Strauss 25,

Josip Rosenfeld 125, Rudolf Blühweiss 100 300.—

Vinkovci: Julije Wiener 200, po 100 dr. Armin Lederer, Fela Baum, Josip Zilzer, po 50: Vilko

Ornstein, Mavro Epstein, dr. Deutsch, Rudolf Gross, Mavro Schlesinger, Erich Mozes, po 25.—

Gartenberg, Löbl, Brichta, Weiss, Miskolzy, Kastner, Beck, Sonnenfeld, Deitelbaum, Grünberger,

Muller, Grün, Marberger, razni 125 1250.—

Travnik: Za prodane 22 diplome 550.—

Zagreb: Ahut Hacofim sabrali od: Mirjam Weiller 25, Jellinek Kamilo 99,50, Herman Weiss 30, Steiner Hinko 25, Steiner Roza 30, Ascher 25,

Ascher 75, N. N. 25, Ascher Ignatz 50, dr. Oskar Stern 25, Drago Ascher 25, Makso Krautblatt 25,

Čanga 50, dr. Fuhrmann 30, Bošković 60, Slavić 80 705.—

11.505.—

Specifikacija iznosa iskazanih u »Židovu« br. 38.

Čakovac: Weiss Grete, Heilig J., Graner H., Rosenberg M., Meider E., Deutsch J., Kelemen B., Schwartz M., Bartos B., Steiner E., Pathai E., Halasz H., Sohár B., Reiter Lj., Kraus L., Pscherhof M., Guttmann L., dr. Grünwald, Ziegler N., Fischer D., Hirschsohn E., Vajda A., Heinrich A., Rosenberg M., Bolgar B., Meidler A., Jungwirth Ada, Jungwirth Oto i Vlma, Matilda i Julio, Lea i Rut, Heumer Jelka, Licht Lea, Žid. oml. društvo.

GIZELA STEIN
SIGMUND REICH

zaručeni

Zagreb

Temišvar

U mjesecu septembru 1925.

כשר Restauracija „KARMEL“

u prostorijama prijašnje restauracije Andžela Petrinjska ulica 26.

Solidna i dobra podvorba, vazda svježa i dobra kuhinja.

Abonenti dobivaju popust.

Za obilnu posjetu mol:

Restauracija „KARMEL“

Novo!

Epohalna novost!

Palästinas Wiedergeburt

prekrasna reprodukcija u bojama, veličina slike sa okvirom 64 x 40 cm. Original ocijenjen vanrednim priznanjem kod cijonističkog kongresa Wien 1925. Razašilje u pozlaćenom ili mahagoni okviru pouzećem uz cijenu od Din. 200-, sanduk i poštarina Din. 40.-

GLOBUS, zavod za raspravljanje knjiga.
ZAGREB, Samostanska ul. 2A.

Stalno skladište leksikona Meyer, Brockhaus i drugih djela uz mjesечnu odplatu. Zahtjevajte katalog.

Tvornica umjetničkog pokućtva
BOTHE i EHRLMAN D. D. ZAGREB

Tvorница:

• Zagreb, Savska cesta broj 25.
Telefon broj 14 i 19—99.

Prodavaonica:

Zagreb, Ilica 38, ulaz Mesnička ul.
Telefon broj 17—76.

Podružnica:

Beograd, Kralja Petra ulica 20.

Komisijona skladišta:

Depolo i Stipčić, Sušak,
Janković i Črnučić, Niš,

Lazar Atanasijević i Kompanija Skoplje,
Josip Pijavić, Split.

— Proizvadja: pokućtvo svih vrsti i slogova, kompletni uredjaj za stanove, banke, hotele, kavane i restauracije. —

SKLADIŠTE TAPETA I KOŽNIH GARNITURA.

Braća Stožir k. d., Bjelovar,
Ljavoslav Vukelić, Gospic,

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama želi

SRETNU NOVU GODINU!

D. Hirschl i drug

Sajmište 51.

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama želi

SRETNU NOVU GODINU!

Milan Freiberger,

elktrotehničar

Bakačeva ulica 5.

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama žele

SRETNU NOVU GODINU!

Schotten i drug

Vrhovčeva 11.

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama žele

SRETNU NOVU GODINU!

Schrenger i drug

Draškovičeva 35.

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama želi

SRETNU NOVU GODINU!

Julio Singer

Ilica 52.

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama žele

SRETNU NOVU GODINU!

Braća Baum,

trgovina kožom na veliko

Jurišićeva 28.

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama želi

SRETNU NOVU GODINU!

A. Romano

Boškovičeva 15.

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama žele

SRETNU NOVU GODINU!

Ferdo Schwarz i drug,

trgovina kratke i pletene robe

Ilica 45, podr. Jurišićeva 12.

Svim prijateljima radiotelefonije želi

SRETNU NOVU GODINU!

Radiotehnika

Tel. 4-79 Zagreb, Trenkova 6

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama želi

SRETNU NOVU GODINU!

C. D. Gaon

Jurišićeva ulica 3.

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama želi

SRETNU NOVU GODINU!

Hinko Graf

Berislavičeva ulica 4.

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama želi

SRETNU NOVU GODINU!

Dragutin Hirschl,

optički atelier

Bregovita ulica 1.

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama žele

SRETNU NOVU GODINU!

Herlinger i Weiss, »Oprema«

Jurišićeva 28.

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama želi

SRETNU NOVU GODINU!

Adolf Stern,

trgovina manufakturene, kratke, pletene i pamučne robe

Zagreb, Draškovičeva 36.

Svim svojim saradnicima, pretplatnicima i prijateljima srdačno čestita

Novu godinu 5686

i želi im

Lešana tova fikatevu

Uredništvo i uprava

, „Židov“.

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama želi

SRETNU NOVU GODINU!

Adolf Licht,

agenturni posao

Bregovita 5.

Svim svojim rodjacima, znancima i prijateljima želi

SRETNU NOVU GODINU!

Obitelj Eugen Berl.

Svim svojim prijateljima, znancima i rodjacima žele

SRETNU NOVU GODINU!

Neubrunn i supruga.

Svim svojim rodjacima, znancima i prijateljima žele

SRETNU NOVU GODINU!

Rosa i Mihajlo Levi

Sarajevo.

Svim svojim rodjacima, znancima i prijateljima želi

SRETNU NOVU GODINU!

Ljudevit Lion

Jurišićeva 1.

KETIVA VEHATIMA TÓVA BESEFER HAHAJIM UFARNASA

želi svim rodjacima, znancima i mušterijama

Žiga Schulhof

Jelačićev trg.

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama želi

SRETNU NOVU GODINU!

»Nobilor«

drogerija i parfumerija

Ilica 36.

Svim svojim rodjacima, znancima i prijateljima želi

SRETNU NOVU GODINU!

J. Münzer.

SRETNU NOVU GODINU!

želi svojim židovskim gostima

Kavana »Zagreb«.

SRETNU NOVU GODINU!

želi svojim židovskim gostima

Kavana »Corso«.

SRETNU NOVU GODINU!

želi svojim židovskim gostima

Buffet »Gaj«.

Nikolićeva ul. 5.

SRETNU NOVU GODINU!

želi svojim židovskim gostima

Velika kavana,

Zagreb, Jelačićev trg.

Svim svojim rodjacima, znancima i prijateljima želi

SRETNU NOVU GODINU!

Šime Spitzer.

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama želi

SRETNU NOVU GODINU!

Schreiber i Mayer,

veletrgovina kožom

Jurišićeva ulica.

PAMUK A. ROMANO MOLINO

sve vrsti i
u svim brojevima
Žuti — bijeli — farbani

ZAGREB,
Boškovićeva ulica broj 15
Brzojavi: DIANA Telefon broj 23-66

žutica platno
šifoni
vata (za poplune)

Rašela Poljokan
Robert Jellinek
Banjaluka San Francisko,
Kalifornija
zaručeni u mjesecu septembru

Židovi Jugoslavije!
Darujte obilne priloge
za osnutak jugoslavenske halučke farme u Erec Israelu!

Ovih dana izlazi iz štampe

Pierre Benoit:

JAKOBOV ZDENAC

Ova knjiga pobudila je veliku pažnju ne samo židovske nego i sveukupne nežidovske čitalačke publike.

Tema romana ovoga priznatog i uvaženog francuskog romanopisca, koji se znao uživiti u milieu i psihu židovskoga modernog osjećanja —, jest: Ljubav »Novog židovskog čovjeka« — haluca prema haluci, a odigrava se u prekrasnim predjelima Palestine.

Nema kulturnog čovjeka, koji u ovoj lijepoj knjizi ne bi našao vanredno interesantnih i novih pobuda.

Cijena ovom elegantnom i ukusno opremljenom izdanju je Din 40.—, a pouzećem Din 46.—, naručuje se kod:

Nakladnog zavoda „NEVA“, Zagreb
Draškovićeva ulica 54.

STAKLANA BRAĆA GROSS

ILICA 84. ZAGREB Telefon 12-27.
Veletrgovina stakla porculana i kuhinjskog pribora.

Najjeftinije vrelo za nabavu:

Svi vrsti stakla
Porculana
Svetiljaka
Ogledala
Okvira
Staklenih ploča
Raznog kuhinjskog pribora
N A M A L O I V E L I K O
Najveći izbor letvica za okvire.
Vlastita radiona okvira za slike i ogledala.

„MACHER“

Agentura za prodaju kuća i zemljišta.
Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.
Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva, Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, veliki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže, najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, veleposjede, ako se obratite na opšte sa svog dorbog glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno protokolirano tvrtku „**MACHER**“

כברנרטן זרמן

Kompozicije Josipa Weissmanna

dipl. učitelja glazbe i kantora Zagrebačke Izr. bogoštovne općine.
Pjesme jevrejskog bogoslužja za subotu i sve blagdane.

Sadržaje 40 kompozicija, udešenih za kantora i kor, uz pratnju orgulja.

Djelo imade naskroz bilje pročućene melodike, i po suđu mjerodavnih stručnjaka sintetizira stari i moderni Hazanut oslanjajući se na tradicionalne napjeve.

Unatoč velikog uspjeha prvog djela istog autora „Zemirot šel šabat“ — nije ovo djelo radi ratnih i poratnih prilika moglo biti ranije predano javnosti.

Djelo nalazi se u štampi i izlazi u nakladi autorovo. Cijena djela u otmenoj opremi na 54 stranica, t. zv. „Platten-Stich“ za Bogoštovne općine Din 500.—, za Kantore Din. 300.—; u preplati Din. 200.— Narudžbe i novce šalje se na: Josip Weissmann, Zagreb, Mesnička ul. 11.

Nekoje recenzije:

Nadkantor J. Bauer, Wien, piše:

— Vaše su recitacije veoma lijepo, i sa njima će kantor sigurno naći priznanja. I pratnja orgulja je vrsna. Upravo nam fale takove recitacije, i treba da ih predate javnosti.

Ja ću Vaše kompozicije izvoditi po učenicima moje kantorske škole — — —.

Ces. savjetnik, nadkantor J. Singer, Wien, piše:

„Vaše kompozicije pokazuju vrlo istaknuto kompozitorsku snagu. Uvjeren sam, da ćete za staro-židovsku sinagogalnu muziku još mnogo učiniti — — —.

Nadkantor prof. Kirschner, München, piše:

»Temeljito sam pregledao Vaše rade, i iskreno me zadivljuju. Dano Vam je, da Vašim muzičkim tvorevinama iz dubine srca nadjete izravno put srcu slušaoca. To vrijedi pojmove za kompozicije, u kojima donosite duboki i dirljivi hazonus — — —.«

Prof. Franjo Dugan, ravnatelj i. s. kr. muzičke akademije Zagreb, piše:

»Na Vašu želju, pregledao sam Vaše kompozicije, te mogu reći, da je glavna prednost tih kompozicija pregledna i korektna harmonizacija, te neprisiljena melodijska invencija. Napose valja istaknuti, da se neke od tih melodija odlikuju originalitetom radi orientalnoga kolorita, koji odaje vlastitosti stare hebrejske muzike«